

LÄNSANALYSER DELMÅL 6 2025

Uppföljning och analys av länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor enligt förordning (2021:995) verksamhetsåret 2025

Jämställdhetsmyndigheten

Göteborg, september 2026

Rapport 2026:22

Dnr: 25/00809

Har du frågor om denna publikation, kontakta:

Mari Brännvall

Telefon 031 – 392 90 00

INNEHÅLL

Förord.....	4
Sammanfattning.....	5
Uppdrag och utgångspunkter	7
Jämställdhetsmyndighetens uppdrag	7
Syfte med uppdraget	7
Länsstyrelserna uppdrag.....	7
Samråd om redovisningsbehov	9
Tillvägagångssätt och disposition.....	9
Metodologiska begränsningar och tolkningsförutsättningar	10
Analys av genomförandet av förordningsstyrda uppgifter	12
Sektorsövergripande strategier och handlingsplaner.....	12
Samarbetet på lokal, regional och nationell nivå	14
Införande av effektiva metoder, arbetssätt och kunskapsstöd	15
Utbildning och kompetensutveckling	17
Analys av utvecklingen i länen i relation till målsättningarna i nationell strategi.....	19
Våldsförebyggande arbete.....	19
Upptäckt, stöd och skydd	25
Brottsbekämpning.....	29
Kunskap och metodutveckling.....	31
Analys av arbetet med hedersvåld, prostitution och människohandel	34
Stöd till utveckling av arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck	34
Utvecklingen i länen avseende hedersrelaterat våld och förtryck.....	34
Stöd till utveckling av arbetet med prostitution och människohandel	36
Utveckling i länen avseende prostitution och människohandel.....	37
Diskussion och slutsatser.....	39
Resultaten visar olika grad av utveckling och genomslag.....	39
Stärk kopplingen mellan genomförande, resultat och effekter	40
Tydliggör innebörden av det sektorsövergripande uppdraget	40
Stärk styrkedjan från nationella mål till regionalt genomförande av jämställdhetspolitiken....	41
Utveckla stöd- och samordningsuppdraget för ett mer likvärdigt genomslag.....	41
Utveckla ett sammanhållet nationellt och regionalt kunskaps- och metodstöd.....	42
Utveckla formerna för uppföljning och analys av den regionala utvecklingen	42
Utredningsfrågor	44

FÖRORD

Regeringen har i sitt åtgärdsprogram för 2024–2026 gett Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att varje år lämna underlag till regeringen om länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor. Jämställdhetsmyndighetens uppföljning och analys är en del av underlaget för myndighetens fördjupade uppföljning. Det används också för regeringens skrivelse till riksdagen om arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Uppföljningen syftar därutöver till att bidra med underlag för det fortsatta utvecklingsarbete som bedrivs inom ramen för Jämställdhetsmyndighetens och länsstyrelsernas samverkan i den myndighetsgemensamma arbetsgruppen för jämställdhetsfrågor (MAJ).

Rapporten har tagits fram i ett skede där förutsättningarna för den nationella uppföljningen är under förändring. Regeringens nya nationella strategi för perioden 2026–2035 innebär en ny ram, med delvis ny inriktning, för arbetet mot våld, förtryck och utnyttjande. Formerna för uppföljningen av länsstyrelsernas regionala arbete kommer därför att behöva utvecklas i relation till den nya strategin och de uppdrag som följer av den.

Erfarenheterna från årets uppföljning, liksom de utvecklingsbehov som framkommer i rapporten, kan bidra till fortsatt dialog och gemensam utveckling av den regionala och nationella uppföljningsstrukturen.

SAMMANFATTNING

Jämställdhetsmyndigheten följer årligen upp länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor enligt förordning (2021:995). Analysen av redovisningarna för verksamhetsåret 2025 visar att:

- Länsstyrelsernas arbete har bidragit till att stärka strukturer, processer, samverkan och kunskap och därigenom förbättrat förutsättningarna för ett mer långsiktigt och systematiskt arbete.
- Samtliga län har en regional jämställdhetsstrategi som omfattar delmål sex. Omkring hälften har en särskild strategi eller handlingsplan för mäns våld mot kvinnor. Genomförandet sker ofta genom nätverk, samverkansplattformar och utbildningsinsatser. Det varierar hur formaliserat arbetet är och hur väl förankrat det är i ledningen. I omkring en tredjedel av länens redovisningar framgår inte hur strategierna implementeras eller följs upp.
- Särskilda regionala strategier och handlingsplaner för mäns våld mot kvinnor är oftare kopplade till mer formaliserade former för genomförande och den nationella strategins samtliga målområden.
- Analysen visar att styrdokumentens utformning kan få betydelse för hur nationella mål omsätts i regionala prioriteringar, ansvar, genomförande och uppföljning.
- Länsstyrelserna fungerar i stor utsträckning som regionala nav för samordning, kunskapsspridning och utvecklingsstöd. Stödet till metoder, arbetssätt och kunskapsstöd är i hög grad behovsanpassat, men ges fortfarande främst genom utbildningar, informationsinsatser, nätverk och erfarenhetsutbyten.
- Knappt hälften uppger att de ger mer praktisknära, processinriktat stöd. Analysen visar att kunskapsspridning behöver kombineras med ett långsiktigt stöd för att implementera, förvalta och följa upp arbetet, så att kunskap omsätts i ordinarie verksamheter.

Vad gäller resultat kopplade till respektive målområde i regeringens nationella strategi, 2017–2026 visar analysen att:

- Arbetet med ökad upptäckt, stöd och skydd samt kunskaps- och metodutveckling beskrivs som mer utvecklat än övriga målområden i den nationella strategin 2017–2026.
- Utvecklingen inom brottsbekämpning tyder på förbättrade samverkansformer och arbetsmetoder, men begränsade effekter i form av ökad lagföring.
- Det universella våldsförebyggande arbetet har stärkts, särskilt på arenor för barn och unga, det är ännu ojämnt och inte genomgående integrerat i ordinarie strukturer.

- Det återfallsförebyggande arbetet har utvecklats genom fler insatser och större fokus på våldsutövare, det finns dock fortsatta svårigheter att identifiera, nå och motivera våldsutövare till stöd och behandling.
- När det gäller upptäckt, stöd och skydd finns exempel på fler identifierade ärenden, förbättrade rutiner och stärkt samverkan. Samtidigt är tillgången till stöd, skydd och vård fortsatt ojäm, både mellan kommuner och mellan målgrupper. Särskilt befolkningsmässigt mindre kommuner har svårare att upprätthålla specialiserade funktioner. Det finns också behov av mer sammanhängande stöd- och vårdkedjor, fortsatt implementeringsstöd av regleringen om skyddat boende och stärkt stöd till bland annat barn och andra särskilt utsatta grupper.
- Arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel har stärkts, bland annat genom regionala resurscentrum, regionkoordinatorer, utbildning och utvecklade samverkansformer. Samtidigt finns fortfarande skillnader i tillgång till stöd och specialiserad kompetens. Etablerade regionala resurscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck beskrivs som viktiga stödstrukturer men de är långsiktigt beroende av stabil finansiering och tydlig organisatorisk förankring.

Sammantaget pekar analysen på behov av att inför en ny strategiperiod (2026–2035):

- Stärka styr- och implementeringskedjan från nationell till regional och lokal nivå.
- Särskilt uppmärksamma hur den regionala styrningen motverkar risken för fragmentisering, vilket kan uppstå om bredare jämställdhetsstrategier endast omhändertar ett selektivt urval av politikens målsättningar.
- Ta vara på lärdomar av hur länsstyrelserna arbetat med delmålen om våld, förtryck och utnyttjande inom formaliserade och ledningsstyrda strukturer för att utveckla regional styrning av jämställdhetspolitiken som helhet.
- Särskilt uppmärksamma hur länsstyrelsernas stöd kan bli mer långsiktigt och implementeringsinriktat, samtidigt som ett sammanhållet nationellt och regionalt kunskaps- och metodstöd utvecklas.
- Utveckla en uppföljning som visar samband mellan genomförda insatser, implementering, förändrade arbetssätt, resultat för målgrupper och långsiktiga effekter.
- Utveckla gemensamma definitioner, träffsäkra indikatorer och enhetliga rapporteringsstrukturer. Denna standardisering bör möjliggöra att länsstyrelsernas redovisningar bättre svarar mot förordningens krav på uppföljning av resultat, effekter och utvecklingen i länet. Utvecklingsarbetet bör även möjliggöra att redovisningarna blir jämförbara över tid och mellan län, samt att de kan fungera som underlag för löpande och fördjupad uppföljning av regeringens nationella strategi.

UPPDRAG OCH UTGÅNGSPUNKTER

Jämställdhetsmyndigheten gör årligen uppföljning och analys av länsstyrelsernas arbete mot mäns våld mot kvinnor enligt förordning (2021:995) om länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor med fokus på resultat och effekter, utvecklingen av arbetet i länen samt regionala och lokala behov av stöd på området. Detta inledande kapitel summerar utgångspunkter och förutsättningar i uppdrag och genomförande.

Jämställdhetsmyndighetens uppdrag

Regeringen vidtar en rad åtgärder för att stärka och fördjupa uppföljningen av arbetet med det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet i syfte att kunna följa måluppfyllelsen över tid. I regeringens åtgärdsprogram 2024–2026 är en av åtgärderna att Jämställdhetsmyndigheten årligen lämnar underlag för regeringens uppföljning av länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor. Jämställdhetsmyndigheten har hittills lämnat två rapporter till Regeringskansliet, med kopia till Länsstyrelserna, 2024 och 2025.

Uppföljningen ska särskilt fokusera resultat och effekter, analys av utvecklingen av arbetet i länen samt regionala och lokala behov av stöd på området. Därutöver samråder länsstyrelserna och Jämställdhetsmyndigheten om vilken redovisning som behövs.

Syfte med uppdraget

Jämställdhetsmyndighetens uppföljning och analys av länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor, utgör ett av flera underlag för Jämställdhetsmyndighetens fördjupade uppföljning och regeringens skrivelse till riksdagen om arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Syftet med uppföljningen är därutöver att den ska utgöra ett underlag för det utvecklingsarbete som sker inom ramen för Jämställdhetsmyndighetens och länsstyrelsernas samverkan i myndighetsgemensam arbetsgrupp för jämställdhetsfrågor (MAJ).

Länsstyrelserna uppdrag

Förordningsstyrda uppgifter i det regionala arbetet

Förordning (2021:995) om länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor som trädde i kraft den 1 januari 2022 reglerar länsstyrelsernas ansvar för det regionala arbetet mot mäns våld mot kvinnor. Enligt förordningen (2 §) ska det vid varje länsstyrelse finnas en särskild samordningsfunktion för frågor om mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, sexuellt våld, hedersrelaterat våld och förtryck

samt prostitution och människohandel. Samordningsfunktionen (3 §) ska stödja och bidra till:

1. framtagandet och genomförandet av regionala sektorsövergripande strategier och handlingsplaner,
2. införandet av effektiva metoder, arbetssätt och kunskapsstöd i regionala och lokala verksamheter,
3. samarbetet på lokal, regional och nationell nivå och
4. utbildning och kompetensutveckling i länet.

Länsstyrelserna ska enligt förordning årligen senast den 1 mars lämna en redovisning till Jämställdhetsmyndigheten, med kopia till Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet), av det arbete som samordningsfunktionen har utfört inom respektive län. I rapporten ska länsstyrelserna särskilt redovisa en bedömning av vilka resultat och effekter som har uppnåtts, en analys av utvecklingen av arbetet i länet samt regionala och lokala behov av stöd på området. Länsstyrelsen ska samråda med Jämställdhetsmyndigheten om vilken redovisning som behövs.

I SOU 2025:28 *Frihet från våld, förtryck och utnyttjande* föreslås en förändring av länsstyrelsernas rapporteringsskyldighet enligt 5 § förordningen (2021:995). Den årliga redovisningen föreslås även fortsättningsvis omfatta en bedömning av uppnådda resultat och effekter samt regionala och lokala behov av stöd. Analysen av utvecklingen av arbetet i länet föreslås i stället att genomföras vart fjärde år. Förslaget har ännu inte genomförts i förordningen. Regeringen har dock beslutat om ett uppdrag som bland annat innebär att Jämställdhetsmyndigheten med stöd av länsstyrelserna ska förbereda för att fortsätta den årliga uppföljningen samt för att vart fjärde år genomföra en fördjupad uppföljning av utvecklingen i förhållande till delmålen, nollvisionen och arbetet i enlighet med den nationella strategin (A2026/00417).

Stöd för utvecklingsarbete och till regionkoordinatorer mot prostitution och människohandel

Länsstyrelserna ska erbjuda stöd för utvecklingsarbete och samarbete mellan statliga myndigheter, kommuner, regioner och civilsamhälle avseende mäns våld mot kvinnor, inklusive kommunernas regionkoordinatorer mot prostitution och människohandel. Detta uppdrag framgår av Regleringsbrev och redovisas i samband med redovisningen enligt 5 § förordningen (2021:995) om länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor (RB punkt 3.C9).

Regeringsuppdrag om barn i skyddat boende och våldsutövare

Länsstyrelserna har dessutom regeringsuppdrag (RB punkt 3.C.10) att genomföra kunskapshöjande insatser och främja erfarenhetsutbyten för yrkesverksamma som möter barn i skyddat boende eller arbetar för att personer som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp ska ändra sitt beteende. Uppdraget pågår till 2028 och redovisas i särskild ordning.

Förutsättningar för samordningsfunktionens arbete

Länsstyrelsernas förutsättningar att genomföra regeringsuppdragen ser olika ut. Antalet kommuner, befolkningsmängd och befolkningsstruktur, de geografiska avstånden, tillgången till specialiserade verksamheter för målgruppen och kommunernas mottagningskapacitet ser till exempel olika ut och påverkar länsstyrelsernas förutsättningar att genomföra uppdraget. Stockholm och Västra Götalands län har mer än en miljon invånare och ett mycket stort antal kommuner medan Gotland har cirka 61 000 invånare och en kommun. I norra Sverige är många kommuner mycket stora till ytan men befolkningsmässigt små och avstånden mellan samhällen och olika aktörer samt för individen till service och offentliga institutioner för stöd och hjälp kan vara mycket långa. Internt varierar resurssättningen av samordningsfunktionerna, från omkring en till flera årsarbetskrafter. Det varierar också om de personer som arbetar med uppdraget gör detta på heltid eller om de gör detta som en del av en tjänst samt hur stor del av tjänsten i sådana fall. Förutsättningarna att genomföra uppdraget påverkas både av förhållandena i länet och av den organisering och resurstillsättning som sker vid respektive länsstyrelse.

Samråd om redovisningsbehov

Samråd rörande analysbehov har skett i myndighetsgemensam arbetsgrupp kring uppföljningsfrågor samt i samband med länsstyrelsernas nationella nätverksträff. Överenskommelse har gjorts om ett återkommande fokus i Jämställdhetsmyndighetens uppföljning på utvecklingen av det våldsförebyggande arbetet, utvecklingen av arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck och utvecklingen av arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. För uppföljningen av resultat under verksamhetsåret 2025 har Länsstyrelsen framfört önskemål om att analysen särskilt ska beröra:

- den kunskapsbaserade processen och arbetet med implementering av kunskaps- och metodstöd
- arbetet med våldsutsatta kvinnor i grupper som utsätts för intersektionell diskriminering
- utvecklingen av skyddat boende, våld efter separation och
- tillämpningen av Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2022:39).

Tillvägagångssätt och disposition

Underlag för rapporten

Länsstyrelsernas redovisningar av det regionala arbetet mot mäns våld mot kvinnor enligt förordning (2021:995) utgör det huvudsakliga underlaget för denna rapport. Den ekonomiska redovisningen lämnas separat till Regeringskansliet och ingår därför inte i Jämställdhetsmyndighetens analys. Underlaget omfattar även Länsstyrelsen Östergötlands redovisning av arbetet med regionala resurscentra mot hedersrelaterat våld och förtryck. Kring arbetet med prostitution och människohandel utgår analysen från det som länsstyrelserna redovisat rörande uppdrag om

stöd för utvecklingsarbete och till regionkoordinatorer mot prostitution och människohandel. Regeringsuppdraget om barn i skyddat boende och våldsutövare redovisas i särskild ordning och separat. Då denna separata delredovisning var muntlig utgör redovisningarna av dessa uppdrag inte underlag för denna rapport. De olika uppdragen tangerar dock varandra. Insatser kan genomföras som ingår i båda uppdragen och Länsstyrelserna har möjlighet att beskriva dessa insatser även i redovisningen av det regionala arbetet mot mäns våld mot kvinnor enligt förordning (2021:995).

I analysen av länsstyrelsernas förordningsuppdrag om strategier och handlingsplaner har Jämställdhetsmyndigheten använt länsstyrelsernas regionala strategier och handlingsplaner inom jämställdhetsområdet och mäns våld mot kvinnor som kompletterande underlag.

Rapportens disposition

Rapporten är disponerad i fyra huvudsakliga delar. Först redovisas och analyseras länsstyrelsernas genomförande av de förordningsstyrda uppgifterna. I detta kapitel behandlas bland annat länsstyrelsernas särskilda önskemål om att i analysen beröra den kunskapsbaserade processen och arbetet med implementering av kunskaps- och metodstöd. Därefter följer en analys av resultat och utveckling i länen i relation till målsättningarna i regeringens nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, 2017–2026. Detta kapitel behandlar bland annat det överenskomna fokusområdet våldsförebyggande arbete, som också är ett målområde i den nationella strategin.

Därefter följer ett kapitel med särskilt fokus på utvecklingen i arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck och prostitution och människohandel för sexuella ändamål, som berör överenskommet fokus på dessa sakområden. Avslutningsvis diskuterar Jämställdhetsmyndigheten hur resultaten och utvecklingen i länen kan förstås, vilka regionala och lokala behov av stöd som framträder samt vad som krävs för ökad måluppfyllelse inför en ny strategiperiod med högre krav på fördjupad uppföljning och analys.

Tillvägagångssätt och kvalitetssäkring

Redovisningarna har bearbetats i en matris utifrån analysnycklar som tagits fram av Jämställdhetsmyndigheten. AI-baserade verktyg har därefter använts som stöd vid sammanställning, strukturering och bearbetning av underlaget. Resultaten har granskats och kvalitetssäkrats mot det ursprungliga materialet. Analyser och slutsatser har gjorts av Jämställdhetsmyndigheten.

Rapporten har genomgått såväl intern referensläsning som referensläsning av länsstyrelsernas representanter i Jämställdhetsmyndighetens och länsstyrelsernas gemensamma arbetsgrupp för analys och uppföljning.

Metodologiska begränsningar och tolkningsförutsättningar

Redovisningarna lämnas enligt en länsstyrelsegemensam rapportmall med tillhörande anvisningar för fritextsvar. Redovisningsmallen har tagits fram av

länsstyrelserna internt, utan närmare samverkan med Jämställdhetsmyndigheten kring redovisningsbehov. Anvisningarna innehåller vägledande frågeställningar för respektive avsnitt, men ger samtidigt utrymme för länsstyrelserna att göra egna tolkningar och urval av vilka uppgifter som redovisas. Redovisningarna varierar därför i innehåll, omfattning och detaljeringsgrad, vilket begränsar möjligheterna till systematiska jämförelser mellan länen. Rapportmallens anvisningar och de enskilda länsstyrelsernas urval kan förändras mellan verksamhetsår, vilket försvårar jämförelser över tid.

Länsstyrelsernas önskemål om att analysen särskilt ska belysa arbetet med våldsutsatta kvinnor i grupper som utsätts för intersektionell diskriminering, utvecklingen av skyddat boende, våld efter separation samt tillämpningen av Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2022:39) har endast kunnat tillgodoses i begränsad utsträckning. Det beror på att länsstyrelsernas redovisningar, som utgör det primära underlaget, inte medger en tillräckligt systematisk analys av dessa frågor.

Att länsstyrelsernas redovisningar huvudsakligen utgörs av fritextsvar och saknar enhetliga mätpunkter för jämförelser över tid och mellan län innebär begränsningar vid bedömningen av utvecklingen i länen. Det finns även begränsade möjligheter att följa och bedöma utvecklingen utifrån tillgängliga indikatorer. Resultaten behöver därför tolkas med försiktighet.

Sammantaget innebär dessa förutsättningar att analysen främst ger en samlad bild av de mönster, utvecklingstendenser och behov som framgår av länsstyrelsernas redovisningar för 2025. Möjligheterna att följa upp resultat och effekter av arbetet är begränsade. De resultat som redovisas i denna rapport bör därför förstås som indikativa, snarare än som direkt jämförbara eller entydiga mått på utveckling och måluppfyllelse.

ANALYS AV GENOMFÖRANDET AV FÖRORDNINGSTYRDA UPPGIFTER

I detta kapitel analyserar Jämställdhetsmyndigheten länsstyrelsernas redovisningar av arbetet utifrån de fyra förordningsstyrda uppgifter som samordningsfunktionen ska stödja och bidra till. Analysen omfattar länsstyrelsernas arbete med framtagande och genomförande av regionala sektorsövergripande strategier och handlingsplaner, införande av effektiva metoder, arbetssätt och kunskapsstöd i regionala och lokala verksamheter, samarbete på lokal, regional och nationell nivå samt utbildning och kompetensutveckling i länet.

Sektorsövergripande strategier och handlingsplaner

Samtliga länsstyrelser redovisar att de har bidragit med stöd till framtagande och genomförande av regionala sektorsövergripande strategier och handlingsplaner. Genomförandet bygger på frivillig samverkan. Detta möjliggör mobilisering och samsyn men begränsar ansvarsutkrävande och förutsätter en tydlig uppföljning.

Sektorsövergripande definieras på olika sätt i länen

Begreppet sektorsövergripande används genomgående i länsstyrelsernas redovisningar, men tycks inte ha en entydig innebörd. I vissa län avser det en mer formaliserad tvärsektoriell styrning där flera samhällsaktörer deltar i framtagande och genomförande av strategier och handlingsplaner. I andra län beskriver begreppet snarare dialog och samordning mellan aktörer eller att arbetet mot mäns våld mot kvinnor integreras i angränsande verksamhetsområden, såsom folkhälsa, social hållbarhet, civil beredskap och brottsförebyggande arbete.

Den varierande användningen av begreppet innebär att strategiernas och handlingsplanernas sektorsövergripande karaktär inte är direkt jämförbar mellan länen. Det som beskrivs som sektorsövergripande kan således innebära olika grader av gemensam styrning, ansvar och organisering. Detta har betydelse för förutsättningarna att följa upp genomförandet och bedöma i vilken utsträckning berörda aktörer gemensamt bidrar till de regionala och nationella målen.

Genomförandet av strategier och handlingsplaner är olika formaliserat

Den varierande förståelsen av sektorsövergripande arbete återspeglas i hur genomförandet av strategier och handlingsplaner organiseras i länen. De flesta länsstyrelser beskriver att regionala strategier och handlingsplaner har tagits fram i dialog eller samverkan med kommuner, regioner, andra myndigheter och andra aktörer. Samtidigt varierar graden av formalisering och hur ansvar för genomförande och uppföljning organiseras.

I vissa län finns mer formaliserade och ledningsförankrade samverkansstrukturer med tydligare ansvarsfördelning, gemensamma prioriteringar och former för uppföljning. I andra län sker genomförandet i större utsträckning genom nätverk, dialoger, gemensamma aktiviteter och kunskapshöjande insatser, där berörda aktörer inom ramen för sina respektive verksamheter ansvarar för att omsätta strategins eller handlingsplanens inriktning.

Det finns också variationer i hur det gemensamma ansvaret formaliseras. I vissa län är styrdokumentet undertecknade eller beslutade av flera samverkande aktörer, medan de i andra fall är beslutade av länsstyrelsen även när andra aktörer har medverkat i framtagandet. Av redovisningarna går det dock inte alltid att avgöra vilken betydelse formen för beslut eller undertecknande har för ansvarsfördelningen i genomförandet.

De mer formaliserade och ledningsstyrda strukturer som beskrivs i redovisningarna är oftare kopplade till särskilda regionala strategier eller handlingsplaner för mäns våld mot kvinnor. När arbetet bedrivs inom ramen för bredare regionala jämställdhetsstrategier beskrivs genomförandet oftare genom nätverk, dialog, anslutning till strategin och stöd från länsstyrelsen.

Sammantaget tyder redovisningarna på att graden av formalisering kan ha betydelse för förutsättningarna för långsiktighet, tydligt gemensamt ansvar och systematisk uppföljning. Samtidigt framgår det i omkring en tredjedel av länens redovisningar inte tydligt hur den aktuella strategin eller handlingsplanen implementeras eller följs upp.

Kopplingen till den nationella strategins målområden varierar

Samtliga länsstyrelser redovisar att de har en länsövergripande strategi eller handlingsplan gällande mäns våld mot kvinnor. Det vanligaste är att det är den regionala jämställdhetsstrategin som omfattar delmål sex. Flera län har därutöver även en specifik regional handlingsplan eller strategi för att motverka mäns våld mot kvinnor. Omkring hälften av länsstyrelserna beskriver en tydlig koppling mellan den regionala strategin eller handlingsplanen och den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, 2017–2026. I vissa län omfattar strategin eller handlingsplanen samtliga fyra målområden i den nationella strategin, medan andra främst fokuserar på valda delar av den nationella strategins målområden.

I de län som har en regional strategi för jämställdhetsintegrering som det främsta styrdokumentet inom området är det omkring hälften av dessa regionala jämställdhetsstrategier som har en tydlig koppling till den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och dess samtliga målområden. Den andra hälften strategier fokuserar på delområden i den nationella strategin, som våld i nära relationer, ökad upptäckt, våldsförebyggande men även hedersrelaterat våld och förtryck, arbetsgivaransvar och särskilt sårbara grupper. De specifika regionala handlingsplanerna för att motverka mäns våld mot kvinnor har däremot en tydlig koppling till den nationella strategin och dess målområden i sin helhet.

Samarbetet på lokal, regional och nationell nivå

Länsstyrelsernas stöd till samordning och samverkan är en central del av arbetet för att skapa genomslag på regional och lokal nivå. Redovisningarna visar att samverkan bedrivs i flera former och på olika nivåer, från strategiska forum och ledningsstrukturer till verksamhetsnära nätverk och länsöverskridande samarbeten. Samtidigt varierar förutsättningarna för att stödet ska omsättas i praktiken, bland annat beroende på graden av ledningsförankring, mottagarkapacitet hos kommuner och regioner samt hur väl olika samverkansnivåer hänger samman.

Samordning och samverkan stärker genomslaget men kan utvecklas på ledningsnivå.

Länsstyrelserna ger stöd till samordning och samverkan genom att samla aktörer, hålla samman processer och bidra till att skapa förutsättningar för ett mer samordnat och kunskapsbaserat arbete. De initierar, leder och deltar i ett stort antal nätverk, samverkansform och arbetsgrupper där kommuner, regioner, statliga myndigheter och civilsamhälle ingår. Strukturerna används för kunskapsspridning, erfarenhetsutbyte, gemensamma lägesbilder och behovsanalyser. I vissa län kopplas samverkansstrukturerna till de regionala strategierna och handlingsplanerna och på så sätt kan samverkan bidra till gemensam riktning i arbetet. Strukturer för stöd, samordning och samverkan framstår i vissa län som mindre formaliserade medan det i andra län beskrivs tydliga samverkansstrukturer och etablerade strategiska forum. Endast en dryg tredjedel av länsstyrelserna beskriver uttryckligen att chefs- eller ledningsnivå ingår i, eller är nära kopplad till, den regionala samverkansstrukturen. Flera länsstyrelser beskriver samtidigt att samordningen stärks när arbetet vilar på etablerade nätverk och samverkansstrukturer samt när frågorna är förankrade på chefs- eller ledningsnivå.

Olika former av samordning och samverkan fyller olika syften

Länsstyrelsen i Kronoberg beskriver hur den ledningsstyrda regionala samverkansstrukturen bidrar till att skapa ett gemensamt ansvar för frågorna samt prioritering och resurssättning i de medverkande organisationerna. Samtidigt kopplas samordningen på ledningsnivå till samverkan och samordning på tjänstemannanivå via nätverk, gemensam kunskapsbas, lägesbilder och insatser.

Nätverk och arbetsgrupper på verksamhetsnära nivå beskrivs bidra till ett stärkt arbete. Länsstyrelsen i Dalarnas län lyfter exempelvis hur verksamhetsspecifika nätverk (till exempel gällande mäns våld mot kvinnor eller våldsutövare) kan fungera som en länk mellan det lokala och regionala arbetet, där kommuner, myndigheter och ideella verksamheter möts för erfarenhetsutbyte och gemensam kunskapsutveckling, och bidrar till verksamhetsnära samverkan.

Redovisningarna tyder på att olika former av samverkan kompletterar varandra. Samverkan på ledningsnivå kan skapa mandat, prioriteringar och organisatoriska förutsättningar, medan verksamhetsnära samverkan kan bidra till kunskapsutbyte, anpassning och stärka konkret genomförande. Redovisningarna indikerar att

förutsättningarna för ett långsiktigt och sammanhållet arbete är bättre när samverkan på lednings- och verksamhetsnivå är tydligt sammankopplad.

Samverkan mellan länsstyrelser stärker kapacitet och gemensamma arbetssätt

Länsstyrelserna samverkar sinsemellan genom regionala kluster och länsstyrelse-gemensamma nationella arbetsgrupper. De regionala klustren används för erfarenhetsutbyte, gemensam planering samt samordning av utbildningar och andra insatser över länsgränserna. Samverkan möjliggör ett mer effektivt resursutnyttjande och kan särskilt stärka mindre läns kapacitet att erbjuda kunskapshöjande insatser och utveckla gemensamma arbetssätt.

Klusterindelningen omfattar bland annat Nord-, Syd-, Mitt- och Storstadsklustret samt samverkan mellan Södermanland, Östergötland och Gotland. Nationellt sker samarbete i länsstyrelsegemensamma arbetsgrupper inom bland annat hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel, våldsförebyggande och återfallsförebyggande arbete, skyddat boende samt statsbidrag.

Sammantaget tyder redovisningarna på att samverkan mellan länsstyrelserna bidrar till kunskapsöverföring, ökad samordning och viss utjämning av skillnader i kapacitet mellan länen. Den kan också skapa bättre förutsättningar för ett mer enhetligt genomförande genom att erfarenheter, material och arbetssätt utvecklas och sprids gemensamt.

Införande av effektiva metoder, arbetssätt och kunskapsstöd

Samtliga länsstyrelser redovisar att de ger stöd till införande av effektiva metoder, arbetssätt och kunskapsstöd i regionala och lokala verksamheter.

Det är en stor spridning i vilka metoder, arbetssätt och kunskapsstöd som länsstyrelserna ger stöd till införandet av. Spridningen kan inte på ett självklart sätt motiveras av särskilda regionala eller lokala behov, även om regionala lägesbilder och dialog med kommunerna bidragit till urvalet. Nationellt standardiserade bedömningsmetoder, metoder med högre grad av vetenskapligt stöd, eller metoder där det finns förvaltande aktörer tycks generellt få mer stöd av Länsstyrelserna.

Knappt hälften av länsstyrelserna uppger att de ger processtöd eller praktisk nära stöd. Fortfarande ges mycket stöd via insatser som utbildningar, informationsinsatser, nätverksträffar och erfarenhetsutbyten. Detta bör påverka möjligheten till långsiktigt hållbar implementering av effektiva metoder och arbetssätt.

Mottagarkapaciteten påverkar genomslaget för länsstyrelsernas stöd

Redovisningarna visar att arbetet med stöd till införandet av metoder, arbetssätt och kunskapsstöd är en mycket central del av länsstyrelsernas regionala uppdrag.

Förutsättningarna för att länsstyrelsernas stöd ska omsättas praktiken varierar dock mellan länen. Variationer i kunskap, arbetssätt och organisatoriska förutsättningar mellan olika verksamheter och regioner återkommer i flera länsstyrelsernas redovisningar. Flera länsstyrelser beskriver att kommunernas mottagarkapacitet, resurser, tillgång till samordnare och specialistfunktioner, ledningsförankring samt

möjlighet att delta i nätverk och implementera nya arbetssätt påverkar hur långt det regionala stödet når och om insatserna blir långsiktiga.

Sammantaget pekar redovisningarna på att mottagarkapacitet är en central förutsättning för att regionalt stöd ska leda till varaktig förändring på lokal nivå. Det aktualiserar behovet av att i den fortsatta styrningen beakta inte bara vilket stöd som länsstyrelserna erbjuder, utan också vilka förutsättningar kommuner och regioner har att ta emot, omsätta och upprätthålla stödet över tid.

Processtöd och praktisknära implementeringsstöd är under utveckling

Flera länsstyrelser beskriver att arbetet i allt större utsträckning handlar om att skapa långsiktiga strukturer för implementering och stöd i införande av arbetssätt och metoder, snarare än enstaka utbildningstillfällen. Länsstyrelsen i Stockholms län beskriver exempelvis hur de ger ett långsiktigt stöd som löper över flera år till införandet av metoder och arbetssätt som bygger på forskning och beprövad erfarenhet. I Skåne län har länsstyrelsen genomfört strategutbildningar tillsammans med processtöd till kommuner, vilket stärker förutsättningar för långsiktigt hållbar implementering.

Omkring hälften av länsstyrelserna uppger att de erbjuder processtöd eller praktisknära stöd till kommuner och andra verksamheter. Det gäller bland annat stöd i framtagande av kommunövergripande handlingsplaner, utveckling av lokala samverkansstrukturer och implementering av nya arbetssätt inom socialtjänst, skola och brottsförebyggande arbete. I flera län har även stöd getts för att integrera våldsförebyggande arbete i det lokala brottsförebyggande arbetet och i arbetet utifrån den nya socialtjänstlagen.

Upptäckt, stöd och skydd samt våldsförebyggande arbete i fokus

Ett område som fått omfattande stöd är socialtjänstens arbete med upptäckt av våld, riskbedömningar och handläggning av ärenden som rör våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, bland annat genom stöd i metoder som riskbedömningsmetoderna iRisk¹, HEVA² och FREDA³, handboken Våldsmedveten handläggning⁴ samt implementering av de nya föreskrifterna för skyddat boende (HSLF-FS 2025:3). Många insatser riktas specifikt till socialsekreterare, barn- och ungdomsutredare och chefer inom socialtjänsten.

¹ iRisk är ett metodstöd för att bedöma risker för barn när en omsorgsperson utövar våld i familjen. Arbetet drevs under 2010-talet av en forskargrupp ledd av professor Anders Broberg på uppdrag av Socialstyrelsen. Det har fortsatt under ledning av professorena Maria Eriksson och Ulf Axberg.

² HEVA är Socialstyrelsens bedömningsstöd för utredningar av barn som är eller kan vara utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Stödet består av en manual och ett frågeformulär som används som stöd för socialsekreterarens utredning och riskbedömning. En utvärdering av HEVA pågår under 2026.

³ FREDA är Socialstyrelsens standardiserade bedömningsmetoder tänkta att användas i socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer.

⁴ Våldsmedveten handläggning är en handbok, riktad till socialsekreterare som möter våldsutsatta barn och föräldrar, författad av Göteborgs Stadsmission.

Flera länsstyrelser har även arbetat med stöd till implementering av universellt våldsförebyggande metoder som Mentorerna i våldsprevention (MVP⁵), VIP (Viktig Intressant Person)⁶, Agera tillsammans⁷ och det våldsförebyggande programmet Tåget⁸.

Ett antal länsstyrelser beskriver även att de ger stöd till metoder och gemensamma arbetssätt mellan socialtjänst, polis, regioner och civilsamhälle, exempelvis genom Riskhantering och samverkan (RISKSAM⁹) och Trygga hem – utan våld. Även arbetsmodellen Trygga hem – utan våld¹⁰ har införts i flera län i samarbete med Polismyndigheten, med fokus på att rikta stöd och åtgärder mot våldsutövare för att öka tryggheten för våldutsatta.

Länsstyrelsernas ger digitalt kunskapsstöd och sprider kunskap genom utbildning och nätverk

Kunskapsstöd har framför allt förmedlats genom utbildningar, nätverk, konferenser, erfarenhetsutbyten och regelbundna nyhetsbrev. I flera län beskrivs hur nyhetsbrev och regionala nätverk fungerat som viktiga verktyg för att sprida forskning, goda exempel och aktuell information samt för att stärka samverkan mellan kommuner, myndigheter och civilsamhälle.

Utbildning och kompetensutveckling

Resultatet från Länsstyrelsernas redovisningar visar att stöd till utbildning och kompetensutveckling utgör en omfattande del av det förordningsstyrda arbetet. De vanligaste insatserna är kunskapshöjande utbildningar, konferenser och seminarier, som främst syftar till att öka generell kunskap och nå många yrkesverksamma samtidigt.

Utbildningarna genomförs både i egen regi och i samverkan med andra aktörer och omfattar såväl grundläggande kunskap som fördjupning.

⁵ MVP används inom främst skola och fritid, med syftet att motverka stereotypa könsnormer och förebygga mäns och killars våld mot kvinnor och tjejer. Syftet är att genom attitydförändringar och åskådaringripanden förhindra mildare former av våld och därmed stoppa utvecklingen av allvarigare former av våld. MVP ägs och drivs i Sverige av organisationen MÄN.

⁶ VIP-programmet är ett strukturerat och manualbaserat utbildningsprogram med pedagogisk inriktning som syftar till att förebygga våld i nära relationer för personer med intellektuella eller psykiska funktionsvariationer. Eskilstuna kommun ansvarar för att förvalta och utveckla programmet samt utbilda nya gruppleddare. Med utgångspunkt i en tidigare utvärdering utvecklades en ny reviderad version av VIP-programmet år 2020.

⁷ Agera tillsammans är ett lektionsbaserat och våldsförebyggande metodmaterial för mellanstadiet som numera heter MVP Mellanstadiet. Metoden har tagits fram i Sverige av organisationen MÄN och bygger på samma principer som Mentorerna i våldsprevention.

⁸ Tåget är ett våldspreventivt och trygghetsfrämjande program som implementeras i grundskolan. Kommunledningsförvaltningen och socialförvaltningen i Botkyrka kommun ansvarar för samordning och stöd i arbetet med Tåget för utbildningsförvaltningen, inklusive introduktionsutbildning, handledning och fortbildning.

⁹ RISKSAM-modellen ska fungera som stöd för effektiv riskhantering för den våldutsatta och samverkan mellan socialtjänst och polis avseende våld i nära relation, stalking och hedersrelaterat våld och förtryck. Syftet med RISKSAM är att effektivt kunna förhindra återfall i våld samt öka livskvaliteten för de utsatta.

¹⁰ Trygga hem – utan våld är en arbetsmetod för att kartlägga och identifiera våldsutövare samt genomföras samtal med våldsutövaren där budskapet är att våldet måste upphöra. Metoden bygger på samverkan mellan flera aktörer i samhället, så som polis, kriminalvård, kommun m.fl.

Hedersrelaterat våld och förtryck och återfallsförebyggande arbete tycks ha särskild prioritet

I arbetet med utbildning och kompetensutveckling framstår hedersrelaterat våld och förtryck samt återfallsförebyggande arbete som tydliga prioriteringar i länsstyrelsernas arbete. Insatserna handlar dels om att stärka yrkesverksammas kunskap och förmåga att upptäcka, bedöma och hantera hedersrelaterade ärenden, exempelvis genom utbildningar i HEVA, PATRIARK¹¹, grund- och fördjupningsutbildningar, dels stöd från regionala resurscentrum och konsultativa funktioner. Dels handlar det om att utveckla arbetet med våldsutövare genom utbildningar, erfarenhetsutbyte, nätverk och implementering av arbetssätt som ska bidra till att fler våldsutövare identifieras, motiveras till stöd eller behandling och att risken för återfall minskar. Genomgången visar också att flera länsstyrelser kopplar dessa insatser till samverkan mellan socialtjänst, polis, kriminalvård, hälso- och sjukvård och civilsamhälle, vilket innebär att utbildnings- och utvecklingsinsatserna inte enbart syftar till ökad kunskap utan också till mer strukturerade, långsiktiga och samordnade arbetssätt i länet. Fem län redovisar konkreta insatser i skola, förskola eller elevhälsa med fokus på HRV. Bland dessa är det ett län som uttryckligen inkluderar könsstämpning av flickor. Insatserna handlar främst om utbildning, rutiner och kunskapsstöd för att upptäcka och agera vid HRV.

Bredd i stöd till utbildning och kompetensutveckling

Av redovisningarna framgår att utbildning och kompetensutveckling förekommer inom samtliga fyra målområden i den nationella strategin. Flera länsstyrelser beskriver omfattande satsningar på grundutbildningar och fördjupningsutbildningar om hedersrelaterat våld och arbete med våldsutövare. Ett återkommande område är utbildning och kompetensstöd till kommunernas handläggning av våldsärenden och implementering av bedömningsinstrument och metoder. Insatserna riktas främst till yrkesverksamma inom socialtjänst, kommuner, regioner, polis, civilsamhälle och andra myndigheter.

Det förekommer även kompetenshöjande insatser kring våldspreventivt arbete, exempelvis genom kampanjer och utbildningar riktade till unga. Hedersrelaterat våld och förtryck är ett tydligt prioriterat område, med både grundutbildningar och specialiserade metodutbildningar. Prostitution och människohandel behandlas genom riktade utbildningar. Utbildning och kompetensutveckling kopplat till våldsutsatta kvinnor i intersektionell diskriminering förekommer, men är ojämnt utvecklat och ofta begränsat i omfattning. Det går inte att avläsa en systematik i arbetet med våldsutsatta kvinnor från nationella minoritetsgrupper eller särskilt sårbara grupper.

Flera länsstyrelser beskriver att nätverk är en viktig bas för kompetensutvecklingen. Det gäller exempelvis regionala nätverk, samverkansdagar, workshops och återkommande utbildningstillfällen där olika aktörer deltar för att stärka kunskap och samverkan kring våldsfrågor.

¹¹ PATRIARK består av vägledning för bedömning och hantering av risk för hedersrelaterat våld.

ANALYS AV UTVECKLINGEN I LÄNEN I RELATION TILL MÅLSÄTTNINGARNA I NATIONELL STRATEGI

I den årliga redovisningen av arbete som samordningsfunktionen har utfört inom respektive län ska länsstyrelserna särskilt redovisa en bedömning av vilka resultat och effekter som har uppnåtts, en analys av utvecklingen av arbetet i länet samt regionala och lokala behov av stöd på området. I detta kapitel redovisas Jämställdhetsmyndighetens analys av redovisade resultat, eventuella effekter, utvecklingen i länen samt regionala och lokala behov av stöd på området.

När det gäller resultat och effekter i relation till det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra bedöms länsstyrelsernas arbete framför allt ha bidragit till att stärka strukturer, processer och kapacitet inom området. Arbetet bedöms av länsstyrelserna exempelvis ha förbättrat samverkan, stärkt kunskapsutvecklingen och skapat bättre förutsättningar för ett mer långsiktigt och systematiskt arbete på regional och lokal nivå.

I flera redovisningar beskrivs att utvecklade arbetssätt, ökad kunskap och stärkt upptäckt kan ha bidragit till att fler våldsutsatta identifieras och att fler brott kommer till rättsväsendets kännedom. Direkta effekter på våldets omfattning går inte att påvisa, eftersom utvecklingen påverkas av många olika faktorer, mörkertalen bedöms vara stora och förändringar ofta sker över lång tid. Ökningar i exempelvis polisanmälda brott kan både spegla förändringar i våldets faktiska omfattning och en ökad anmälnings- eller upptäcktsbenägenhet. Flera länsstyrelser betonar att tillgängliga indikatorer och statistiska underlag har begränsningar när det gäller att bedöma faktisk måluppfyllelse och långsiktiga effekter av genomförda insatser.

Våldsförebyggande arbete

Länsstyrelsernas redovisningar visar att det förebyggande arbetet har stärkts, men att utvecklingen är ojämn mellan länen. Det universella förebyggande arbetet bedrivs framför allt på arenor där barn och unga finns och genom normförändrande insatser, men är ofta ännu inte långsiktigt integrerat i ordinarie strukturer. Det återfallsförebyggande arbetet har förstärkts, men få våldsutövare nås trots att fler verksamheter erbjuder stöd.

Universellt våldsförebyggande arbete är under utveckling

Genomgången av länsstyrelsernas redovisningar pekar på att det bedrivs ett proaktivt och tidigt våldsförebyggande arbete i många län, men att det varierar i omfattning och grad av etablering. Flera län redovisar insatser riktade till barn och

unga i skolmiljö, inklusive normkritiska och våldspreventiva program samt insatser för att förändra destruktiva normer och maskulinitetsideal. Regionala satsningar som *En vecka fri från våld*¹² beskrivs ha bidragit till ökad samverkan, synlighet och kunskapsspridning kring våldsförebyggande frågor. Samtidigt framstår det proaktiva arbetet i många redovisningar fortfarande som ett utvecklingsområde snarare än som en fullt ut integrerad och systematiskt bedriven del av ordinarie verksamhet. Flera länsstyrelser betonar svårigheter att implementera förebyggande insatser långsiktigt, särskilt inom skolans ordinarie strukturer, där arbetet ofta är beroende av projekt, tillfälliga satsningar eller enskilda engagerade aktörer. Utmaningar kring samordning och gemensam styrning på kommunövergripande nivå lyfts också fram, vilket riskerar att leda till mer fragmenterade och kortsiktiga insatser snarare än hållbara strukturer för universellt våldsförebyggande arbete.

Samtidigt finns exempel på län där arbetet framstår som mer långsiktigt organiserat och integrerat i regional samverkan och styrning. I Kronoberg lyfts exempelvis samverkansstrukturen *Ett Kronoberg fritt från våld* (EKFFV) fram som ett arbete där kommuner och regionala aktörer gemensamt arbetar med kunskapshöjning, samordning och utveckling av det våldsförebyggande arbetet. Även Jämtland är ett exempel på mer strukturerade former för våldsförebyggande arbete genom den regionala myndighetssamverkan *Tillsammans mot våld*. Där kopplas arbetet tydligt till långsiktig spridning av ett strukturerat våldsförebyggande arbete i länets kommuner, med särskilt fokus på att förändra machonormer och stärka samverkan mellan kommuner, region och andra aktörer. Sådana exempel tyder på att vissa län i högre grad har etablerat mer hållbara och sammanhållna strukturer för det förebyggande arbetet.

Redovisningarna i sin helhet innehåller omfattande beskrivningar av arbete kopplat till insatser när våld redan har inträffat. Det förebyggande arbetet framstår oftare som under utveckling. Detta tyder på att det proaktiva skifte som varit en central intention i den nationella strategin endast delvis har realiserats i det regionala arbetet mot mäns våld mot kvinnor. Sammantaget ger redovisningarna en bild av att proaktivt våldsförebyggande arbete bedrivs i varierande grad, men att arbetet ännu inte är genomgående etablerat, långsiktigt organiserat eller likvärdigt utvecklat mellan länen.

Universellt våldsförebyggande metoder sprids och utvecklas på arenor för barn och unga

Flera Länsstyrelser beskriver arbete med stöd till spridning och utveckling av våldspreventiva metoder och program inom skola och fritidsverksamhet såsom MVP (Mentorer i våldsprevention), VIP (Viktig Intressant Person), Tåget och Agera tillsammans. I vissa län framstår arbetet som förhållandevis väl etablerat i skolmiljö. Gotland beskriver exempelvis att både mellan- och högstadieskolor arbetar med

¹² *En vecka fri från våld* är en årlig kampanj- och aktivitetsvecka som sätter ljuset på det förebyggande arbetet mot mäns och killars våld. Veckan är ett initiativ skapat av organisationerna Unizon och MÄN och stöds av Sveriges Kommuner och Regioner, Jämställdhetsmyndigheten och Länsstyrelserna.

MVP och Agera tillsammans, medan län så som Skåne och Jönköping redovisar fortsatt spridning av MVP och andra skolbaserade våldsförebyggande program.

Metodutvecklingen handlar också om att anpassa och utveckla arbetssätt för olika målgrupper och arenor där barn och unga finns. I Skåne beskrivs exempelvis utvecklingen av MVP Fritid¹³ som ett sätt att anpassa det våldsförebyggande arbetet till fritidsverksamheter och andra miljöer utanför skolan. På Gotland har arbetet med MVP och Agera tillsammans delvis samordnats med ett tvåårigt våldsförebyggande projekt som RF-SISU drivit, vilket enligt länsstyrelsen inneburit att en stor andel av Gotlands unga mött liknande våldsförebyggande budskap både i skolan och på fritiden. Länsstyrelsen bedömer att detta bidragit till att stärka åskådarperspektivet och göra frågor om våld mer talbara bland unga.

Även arbete inom elevhälsa, fritidsverksamhet och framtagande av stödmaterial för samtal om våld, samtycke och relationer lyfts i flera län. Flera län redovisar dessutom framtagande av utbildningsmaterial, filmer och genomförande av kampanjer såsom *Svartsjuka är inte romantiskt*.¹⁴ Sammantaget speglar detta ett bredare arenatänkande där det våldsförebyggande arbetet integreras i flera delar av ungas vardag och där samverkan mellan skola, fritidsverksamhet, civilsamhälle och andra lokala aktörer stärks.

Varierande integrering av normförändrande perspektiv

Arbete som syftar till att utmana normer som rättfärdigar våld eller begränsar kvinnors och flickors handlingsutrymme förekommer enligt redovisningarna i varierande omfattning och med olika grad av tydlighet. I ett mindre antal län beskrivs insatser som explicit tar sikte på att förändra destruktiva maskulinitetsnormer, utmana patriarkala strukturer eller bedriva våldsförebyggande arbete med genusförändrande ansats. Exempelvis beskriver Jämtland hur arbetet med att förändra machonormer utgör en central del av länets våldsförebyggande arbete och kopplas till långsiktig samverkan och spridning av genusförändrande arbetssätt i kommunerna. Västerbotten är ett annat exempel på ett län som lyfter ett tydligt genus- och normperspektiv i sin regionala jämställdhetsstrategi, där ett av målen är att förebygga och bekämpa mäns och pojkars våld mot kvinnor och flickor i hemmet, skolan och på nätet samt att utveckla universellt våldsförebyggande arbete med genusförändrande ansats.

Samtidigt innehåller flera läns redovisningar, som tidigare konstaterats, ett arbete med metoder och program som i sig bygger på normkritiska och genusförändrande perspektiv. I vissa län kombineras detta också med riktade insatser mot hedersnormer. I Uppsala beskrivs exempelvis utbildningsinsatser kring hedersnormer bland ungdomar. Även arbete kring prostitution, människohandel och våld i

¹³ MVP Fritid är ett våldsförebyggande metodmaterial som kan användas på fritidsgårdar, parklekar och av fältassistenter. Målet är att stoppa och förebygga mäns och killars våld genom att diskutera våld, normer och vad man kan göra om man blir åskådare till våld.

¹⁴ Svartsjuka är inte romantiskt är en nationell samverkanskampanj som syftar till att uppmärksamma och förebygga killars våld mot tjejer och våld i ungas partnerrelationer. Kampanjen pågår årligen mellan 1 februari och 31 mars. Kampanjen drivs av Jämställdhetsmyndigheten, Polismyndigheten, länsstyrelserna och organisationen 1000 Möjligheter.

ungas relationer lyfts i flera redovisningar som områden där normförändrande perspektiv successivt integreras i det förebyggande arbetet. I Örebro beskrivs exempelvis prostitution och människohandel som särskilda fokusområden inom länets långsiktiga arbete kring våld och maskulinitetsnormer.

Sammantaget indikerar detta att normförändrande arbete förekommer i flera län ofta genom stöd till metoder, utbildningsinsatser och program som bygger på normkritiska eller genusförändrande perspektiv. Samtidigt varierar graden av tydlighet och systematik i hur dessa perspektiv integreras och artikuleras i det regionala arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Även om många län styr arbetet genom regionala jämställdhetsstrategier där mäns våld mot kvinnor ingår som ett prioriterat område, varierar tydligheten i hur kopplingen mellan kön, makt och våld formuleras. En betydande andel av länens redovisningar innehåller relativt könsneutrala beskrivningar av genomförande och resultat.

Stärkt kunskap och samverkan – men få påvisbara långsiktiga effekter

Resultat av normförändrande arbete beskrivs i relativt begränsad utsträckning och redovisas främst genom indirekta och kvalitativa resultat, såsom ökad kunskap, stärkt kompetens och förbättrad samverkan mellan aktörer. Exempelvis beskriver Örebro län att utbildnings- och kompetenshöjande insatser har bidragit till att stärka aktörers förståelse för normer, maskulinitet och våld, medan Hallands län lyfter att återkommande våldsförebyggande och kunskapshöjande insatser bidragit till ökad samsyn och stärkt samverkan i länet. I Jämtlands län framhålls att ett våldsförebyggande arbete med genusförändrande ansats bidragit till att integrera jämställdhetsperspektivet i kommunernas arbete och därigenom stärkt det bredare jämställdhetsarbetet.

Däremot är det ovanligt att länsstyrelserna redovisar effekter av arbetet i form av långsiktigt förändrade attityder eller minskat våld bland unga. Några län beskriver indikationer på att våld blivit mer talbart och att unga i högre grad berättar om utsatthet, men det saknas generellt uppföljningar som visar norm- eller beteendeförändringar över tid.

Återfallsförebyggande arbete har stärkts, men utvecklingen är ojämn

I flera län har arbetet med våldsutövare inkluderats i strategier, handlingsplaner, samverkansstrukturer eller särskilda utvecklingsarbeten. Det gäller exempelvis insatser för att erbjuda stöd till personer som utövat våld, stärkt arbete med kontaktförbud, samverkan mellan polis och socialtjänst samt metoder för att identifiera personer med hög risk att återfalla i våld. Det syns särskilt tydligt i exempelvis Stockholm, Skåne, Jönköping, Östergötland, Kalmar, Västerbotten och Västernorrland, där våldsutövare, återfall, kontaktförbud, KAST¹⁵, Predov¹⁶ eller

¹⁵ KAST är verksamheter som erbjuder rådgivning och samtalsstöd för den som köper sexuella handlingar, upplever problematiska sexuella beteenden eller porrsurfar för mycket.

¹⁶ Predov (Preventing domestic violence) är ett behandlingsprogram för personer som utövar eller vill få stopp på våld och kontroll i nära relationer. Det är utvecklat av Kriminalvården, men är tänkt att även kunna användas i socialtjänst och hälso- och sjukvård.

särskilda behandlings- och stödsatser nämns som delar av länens utvecklingsarbete. Ett återkommande resultat är att fler län beskriver att kommunerna erbjuder, utvecklar eller planerar stöd till personer som utövat våld.

Samtidigt framgår att utvecklingen inte är likvärdig över landet. I vissa län omnämns området endast indirekt och resultat saknas helt i redovisningen. Det indikerar att förutsättningarna för att våldsutövare ska upptäckas, motiveras och erbjudas adekvata insatser fortsatt varierar mellan län och kommuner.

Få våldsutövare identifieras och tar emot stöd och behandling

Ett återkommande resultat är att många kommuner erbjuder stödsamtal eller behandlingsinsatser, både med och utan biståndsbeslut. Den centrala utmaningen förefaller dock inte enbart vara om stöd finns, utan om målgruppen faktiskt nås.

Flera län beskriver svårigheter att identifiera våldsutövare i ett tidigt skede och att motivera dem att ta emot stöd eller behandling. Detta gäller särskilt unga våldsutövare, pappor, personer som utövar hedersrelaterat våld och förtryck och män som köper sexuella tjänster. I vissa län redovisas ökad efterfrågan och köer till behandling, medan andra län beskriver att färre våldsutövare söker stöd än tidigare. Sammantaget pekar redovisningarna på att tillgång till insatser behöver kompletteras med mer utvecklade arbetssätt för upptäckt, hänvisning, motivation och uppföljning.

Fler län uppmärksammar våldsutövande som arbetsgivarfråga

Flera län redovisar att våld som arbetsgivarfråga har fått större genomslag. Det gäller både arbete med att uppmärksamma medarbetares våldsutsatthet och, i ökande grad, medarbetares våldsutövande. Västra Götaland anger att 16 av 41 kommuner, motsvarande 39 procent, uppmärksammar medarbetare som utövar våld. Västerbotten redovisar att samtliga nio svarande kommuner arbetar med medarbetares våldsutsatthet och att 56 procent arbetar med våldsutövande, vilket är en ökning jämfört med 2023. Kronoberg beskriver att antalet kommuner som inkluderat rutiner om både våldsutsatthet och våldsutövande hos personal har fördubblats från tre till sex kommuner. Västmanland lyfter att Region Västmanland beslutat att medarbetare, både utsatta och utövare, ska kunna söka stöd och delta i åtgärder som samtalsstöd under arbetstid.

Arbetsplatser används därmed i större utsträckning som arena för att upptäcka våld, ge stöd och hänvisa vidare till insatser. Detta är en viktig utveckling eftersom många våldsutövare inte själva söker stöd. Arbetsgivare kan ha en betydelsefull roll i att synliggöra våldsutövande och skapa vägar till stöd innan våldet eskalerar. Samtidigt visar redovisningarna att arbetet är ojämnt utvecklat och det är inte alltid tydligt vilka rutiner som finns för att agera när våldsutövande upptäcks.

Samverkan är under utveckling i det återfallsförebyggande arbetet

Redovisningarna visar att återfallsförebyggande arbete utvecklas i gränssnittet mellan socialtjänst, polis, åklagare och kriminalvård. Flera län beskriver ett starkt utövarfokus inom Polismyndigheten, bland annat genom arbete med att identifiera högriskindivider, utveckla riskreducerande insatser och förbättra uppföljningen av

kontaktförbud. I vissa län beskrivs även att socialtjänsten informerar våldsutövare om stödinsatser i samband med frihetsberövande eller andra polisiära insatser.

Många län redovisar förflyttning i riktning mot mer utövarfokus, riskhantering och operativ samverkan. Det gäller särskilt samverkan mellan socialtjänst och Polismyndigheten. Gotland beskriver exempelvis att polisen fortsatt en förflyttning mot utövarfokus, arbetar med kriterier för att identifiera personer med hög risk att begå grova våldsbrott mot närstående och att samverkan med socialtjänsten stärkts genom *Islandsmodellen*.

Västernorrland beskriver polisens arbete med *Reducera Relationsvåld*, som riktar sig både till utsatta och utövare. Uppsala redovisar utbildningsinsatser i *RiskSam*, som syftar till att förhindra återfall och minska skador för personer som utsatts för stalkning och våld i nära relation. Jönköping lyfter *Dalamodellen* för ärenden med särskilt utsatta brottsoffer samt samverkan mellan KAST och polis där sexköpare informeras om stödinsatser i anslutning till riktade polisinsatser.

Samtidigt visar redovisningarna att samverkan fortsatt är sårbar. Flera län beskriver behov av tydligare ansvarsfördelning, mer operativ samverkan och bättre strukturer för informationsutbyte.

Arbetet mot sexköp och sexuell exploatering kopplas till återfallsprevention

I flera län beskrivs arbetet med män som köper sexuella handlingar som en del av det återfallsförebyggande arbetet. KAST-verksamheter, regionalisering av stöd och samverkan med polis lyfts som exempel på insatser för att nå personer som köper sexuella handlingar och motivera dem till stöd. I vissa län beskrivs att KAST-verksamheter medverkat vid riktade polisinsatser och kunnat informera män som köper sexuella handlingar om stöd i direkt anslutning till brottet. Samtidigt visar redovisningarna att arbetet mot prostitution, människohandel och sexuell exploatering fortsatt präglas av stora utvecklingsbehov. Arbetet framstår ofta som beroende av specialiserade funktioner, regionkoordinatorer eller enskilda verksamheter. Det innebär att insatser riktade till förövare riskerar att bli ojämnt tillgängliga.

Återfallsförebyggande arbete med unga och våldsutövare i hederskontext behöver utvecklas

Ett återkommande mönster i redovisningarna är att arbetet med unga våldsutövare behöver utvecklas. Stödet till unga våldsutövare framstår inte som lika etablerat som insatser riktade till vuxna våldsutövare. Flera länsstyrelser beskriver behov av fortsatt kompetensutveckling, samverkan och metodstöd för att stärka arbetet inom området.

Vad gäller våldsutövare i hederskontext visar redovisningarna att Norrbotten och Västerbotten, tillsammans med Västernorrland, har bedrivit ett gemensamt utvecklingsarbete kring arbete med våldsutövare i hederskontext. Arbetet har genomförts tillsammans med sakkunniga samt behandlare och kuratorer i länen. Utvecklingsarbetet handlar om att ta fram ett material och arbetssätt för yrkes-

verksamhet som möter personer som utövar våld i en hederskontext. Arbetet planeras att pilottestas under 2026.

Regionala och lokala behov i det våldsförebyggande arbetet

Ett centralt utvecklingsområde som identifieras i redovisningarna är att stärka det universella och tidiga våldsförebyggande arbetet. Flera län pekar på behovet av att arbeta mer systematiskt med normförändring, särskilt riktat mot pojkar och män, samt att utveckla insatser i skola och förskola. Våld i ungas relationer och en upplevd normalisering av våld och grovt språkbruk lyfts som särskilt angelägna områden. Även behovet av att öka ungas kunskap om våld, rättigheter och relationer framhålls.

Ett annat tydligt utvecklingsområde är arbetet med våldsutövare. Kommuner efterfrågar bättre metoder för att identifiera och motivera våldsutövare till behandling, och även om kompetens finns i vissa fall behöver den omsättas i praktiken. Särskilt unga våldsutövare och personer med kontaktförbud lyfts som grupper som är svåra att nå, vilket försvårar det återfallsförebyggande arbetet.

Flera län pekar också på behovet av att utveckla arbetet kring särskilda våldsformer och utsatta grupper, särskilt hedersrelaterat våld, prostitution och människohandel samt digitala dimensioner av våld. Det finns brister både i upptäckt, kunskap och tillgång till stödinsatser, inte minst för barn och unga som utsätts för sexuell exploatering. Även särskilt utsatta brottsoffer och personer med komplex problematik lyfts som grupper som behöver bättre anpassade insatser.

Upptäckt, stöd och skydd

Aktivt arbete i länen för ökad upptäckt

Det regionala arbetet mot mäns våld mot kvinnor under 2025 har i samtliga län omfattat insatser som syftar till att förbättra upptäckten av våldsutövare samt stärka stöd och skydd för våldutsatta kvinnor och barn.

När det gäller förbättrad upptäckt framgår att ett flertal länsstyrelser har genomfört utbildningsinsatser för att systematiskt ställa frågor om våld. Därtill har utvecklingen av samverkansmodeller, särskilt mellan socialtjänst och polis, bidragit till att stärka förmågan att identifiera våldsutövare i ett tidigt skede. Även insatser inom mödravård, elevhälsa och andra verksamheter som möter barn och familjer har utvecklats i syfte att öka upptäckten.

Exempel på resultat i arbetet med ökad upptäckt

Ett tydligt empiriskt resultat återfinns i Uppsala län, där antalet identifierade hedersrelaterade ärenden inom Polismyndigheten ökade från 52 till 126 mellan 2024 och 2025. Ökningen bedöms bero på förbättrad upptäcktsförmåga till följd av stärkt samverkan och mer strukturerade arbetssätt, snarare än en faktisk ökning av våldsutövare. Detta illustrerar hur utvecklade samverkansformer kan bidra till att synliggöra tidigare dolda ärenden, i linje med strategins fokus på tidig upptäckt.

Liknande tendenser framkommer i Värmlands län, där riktade kunskapshöjande insatser har lett till konkreta resultat i form av ett ökat inflöde av ärenden. En särskild insats i skolmiljö kring våld i ungas relationer gav enligt redovisningen effekten att fler unga identifierades och sökte stöd via Brottsofferjouren. I Värmland framgår även att upptäcktsarbetet har breddats till fler arenor. Exempelvis uppger cirka 70 procent av kommunerna att de ställer frågor om våldsutsatthet inom ramen för arbetet ur ett arbetsgivarperspektiv. Samtidigt rapporteras att utbildningar i att ställa frågor om våld och använda strukturerade bedömningsstöd har stärkt verksamheters förmåga att identifiera både våldsutsatta och våldsutövare.

Även i Dalarnas län framträder resultat i form av en breddad upptäcktsförmåga. Genom riktade kompetensinsatser kring människohandel, sexuell exploatering och digitala dimensioner av våld har yrkesverksammas förmåga att identifiera utsatthet inom dessa områden stärkts. Parallellt har nya samverkansstrukturer och nätverk etablerats, vilket har förbättrat förutsättningarna att identifiera både utsatta och utövare i ett tidigare skede. Detta visar hur utvecklingen av organisatoriska strukturer bidrar till att skapa mer sammanhängande upptäcktskedjor.

I Stockholms län framträder en något annorlunda typ av resultat, där förbättrad upptäckt i hög grad kopplas till systemnivå. Genom att integrera frågor om våld i brottsförebyggande arbete, datadrivna analyser och metodstöd har förutsättningarna skapats för en mer systematisk identifiering av våldsutsatthet. Vidare har utvecklingen av samverkansformer med fokus på informationsdelning mellan socialtjänst, polis och hälso- och sjukvård bidragit till att möjliggöra tidigare upptäckt av våld genom förbättrade informationsflöden.

Ytterligare ett återkommande resultat i flera län är betydelsen av uppsökande arbete. I Uppsala län har exempelvis ärenden kopplade till prostitution och människohandel identifierats genom regionkoordinatorers operativa arbete tillsammans med polis. Detta visar att förbättrad upptäckt inte enbart är beroende av att individer själva söker stöd, utan även av aktiva insatser för att identifiera utsatthet.

Sammantaget visar länsstyrelsernas redovisningar förbättrad upptäckt genom flera samverkande utvecklingslinjer. För det första syns en ökning av identifierade ärenden och inflöde till stödverksamheter, vilket tyder på att fler våldsutsatta uppmärksammas. För det andra har strukturerna för upptäckt stärkts, exempelvis genom en ökad andel kommuner med etablerade rutiner och utvecklade samverkansformer. För det tredje har kapaciteten hos yrkesverksamma förbättrats genom omfattande kompetenshöjande insatser. Slutligen har upptäcktsarbetet breddats till fler verksamheter, målgrupper och våldsformer.

Samtidigt framgår att resultaten i stor utsträckning baseras på indirekta mått, såsom ökade ärendemängder eller förbättrad förmåga hos verksamheter. Detta innebär att den faktiska omfattningen av förbättrad upptäckt är svår att fullt ut kvantifiera. Vidare kvarstår variationer mellan kommuner och verksamheter.

Tillgången till stöd och skydd varierar mellan kommuner och målgrupper

Länsstyrelsernas redovisningar för 2025 visar att arbetet i flera län har bidragit till konkreta förbättringar, både i form av utbyggda stödstrukturer och stärkt kvalitet i insatserna. En central utveckling är förstärkt samverkan kring skydd och långsiktiga lösningar. I Uppsala län har exempelvis en länsgemensam struktur för stadigvarande boende etablerats, vilket förbättrar övergången från skyddat boende till mer långsiktiga lösningar. Liknande behov adresseras i andra län, där samverkan mellan kommuner och regioner utvecklas för att säkerställa kontinuitet i stödinsatser.

I Dalarnas län framgår att utvecklingen av nätverk och samverkansforum, bland annat kring barn i skyddat boende och våldsutövare, har bidragit till att förbättra samordningen av stödinsatser. Detta skapar bättre förutsättningar för att ge ett mer sammanhållet stöd till både våldsutsatta och deras barn. Även i andra län lyfts samverkansstrukturer som en avgörande faktor för att kunna erbjuda rätt insats i rätt tid.

Flera län redovisar också utvecklingen av specialiserade stödverksamheter. I Uppsala län har Nexus resurscentrum vidareutvecklats, inklusive en särskild funktion för hedersrelaterat våld och förtryck, vilket stärker tillgången till kvalificerat stöd. I Värmland framgår att en majoritet av kommunerna erbjuder någon form av specialiserat stöd till våldsutsatta, särskilt riktat till vuxna kvinnor. Detta tyder på en successiv utbyggnad av specialiserade insatser, även om tillgången varierar.

När det gäller barnperspektivet visar flera län på konkreta förbättringar. I Uppsala län har andelen kommuner med rutiner för att säkerställa skolgång för barn i skyddat boende ökat till 57 procent. I andra län, såsom Dalarna, har fokus legat på att utveckla samverkan kring barn i skyddat boende och stärka stödet till barn som bevittnat våld. Detta indikerar att barns rättigheter i högre grad integreras i skydds- och stödinsatser.

I Stockholms län framträder en utveckling där systematisering och styrning av stödinsatser står i fokus. Genom att integrera våldsfrågor i brottsförebyggande arbete, analys och uppföljning skapas bättre förutsättningar att dimensionera och rikta stödinsatser. Samtidigt har samverkan mellan socialtjänst, polis och hälso- och sjukvård stärkts, vilket förbättrar möjligheterna att ge samordnat stöd till våldsutsatta.

Flera län lyfter även hälso- och sjukvårdens roll i stöd och vård. Kompetensinsatser inom vården har ökat förmågan att uppmärksamma våldsutsatthet och ge ett mer adekvat bemötande. I vissa fall har detta även bidragit till att fler våldsutsatta får tillgång till vårdinsatser kopplade till trauma och psykisk ohälsa.

Trots dessa framsteg visar redovisningarna att utvecklingen är ojämn. En återkommande utmaning är att tillgången till stöd och skydd varierar mellan kommuner och målgrupper. I flera län redovisas att tillgången till specialiserat stöd är relativt god för vuxna kvinnor, men mer begränsad för barn, äldre och personer med funktionsnedsättning.

Vidare identifieras behov av att stärka sammanhängande stöd- och vårdkedjor. Flera länsstyrelser pekar på att övergången från skyddat boende till långsiktigt stöd ofta är bristfällig, vilket riskerar att leda till upprepad utsatthet. Även arbetet med eftervård och långsiktigt stöd efter separation framhålls som ett utvecklingsområde.

En ytterligare utmaning rör implementering av föreskrifter och kunskapsstöd. Även om utbildningsinsatser genomförts i stor omfattning, är det inte alltid säkraställt att kunskapen omsätts i praktiken. Detta påverkar kvaliteten i stöd och skydd och innebär att skillnader kvarstår mellan olika verksamheter.

Sammantaget visar länsstyrelsernas redovisningar att arbetet med att stärka skydd, stöd och vård har utvecklats i flera avseenden. Särskilt tydliga resultat återfinns i utvecklingen av samverkan, specialiserade stödsatser och ett stärkt barnperspektiv. Samtidigt kvarstår betydande utmaningar kopplade till likvärdighet, implementering och behovet av en mer sammanhållen stöd- och vårdkedja, vilket indikerar behov av fortsatt långsiktigt utvecklingsarbete.

Stora utvecklingsbehov rörande skyddat boende och stärkta stöd- och vårdkedjor

Ett återkommande utvecklingsområde i flera län är skyddat boende, där redovisningarna pekar på behov av fortsatt implementering av nya föreskrifter, stärkt barnperspektiv och förbättrad kvalitet och uppföljning. Exempelvis visar utvecklingen i Uppsala län, där andelen kommuner med rutiner för barns skolgång i skyddat boende ökat kraftigt, att riktade insatser kan ge resultat, men också att arbetet befinner sig i ett uppbyggnadsskede.

Flera län lyfter även behov av att stärka sammanhängande stöd- och vårdkedjor. Det gäller särskilt övergångar mellan olika insatser, exempelvis från skyddat boende till långsiktigt boende och rehabilitering. Brister i dessa övergångar riskerar att leda till upprepad utsatthet. I detta sammanhang pekar flera län också på att arbetet med eftervård och återfallsförebyggande insatser riktade till våldsutövare är mindre utvecklat, vilket påverkar möjligheterna att ge ett hållbart skydd.

Regionala och lokala behov av stöd i arbetet med stöd och skydd för våldutsatta

En genomgående iakttagelse i redovisningarna är att tillgången till stöd och skydd inte är likvärdig. Befolkningsmässigt mindre kommuner och regioner har ofta begränsade resurser och svårare att upprätthålla specialiserade funktioner, vilket påverkar både kvalitet och tillgänglighet. Detta gäller exempelvis tillgång till traumabehandling, stöd till barn och insatser för särskilt sårbara grupper.

Flera län pekar även på brister i övergångar mellan olika insatser, exempelvis från skyddat boende till långsiktigt boende och fortsatt stöd. Dessa brister påverkar möjligheten att upprätthålla ett varaktigt skydd. Här efterfrågas tydligare nationell styrning eller stöd som bidrar till bättre samordning mellan aktörer. Ett återkommande behov, regionalt och lokalt är tillgång till implementeringsstöd.

Länsstyrelserna lyfter även behov kopplade till särskilda målgrupper där upptäckt och stöd är svagare utvecklat. Signalen till nationell nivå är att det krävs ett utvecklat

nationellt och regionalt kunskaps- och metodstöd för att säkerställa implementeringsstöd och utjämna osakliga skillnader i arbetet.

Slutligen framkommer behov av förtydliganden i ansvar och samverkan kopplat till stöd och skydd, särskilt mellan socialtjänst, hälso- och sjukvård och andra aktörer. Otydligheter i ansvarsfördelning påverkar både upptäckt och möjligheten att ge samordnat stöd.

Brottsbekämpning

Effektiv brottsbekämpning framstår som det minst utvecklade området i materialet. Vissa län har svaga eller otydliga skrivningar om effektiv brottsbekämpning i sina strategier och handlingsplaner, och i flera fall framgår det inte vilka aktiviteter som genomförts. Flera län beskriver svårigheter att följa utvecklingen eftersom statistik ofta endast finns på polisregionsnivå. Flera län beskriver fortsatt låg personupplärning, särskilt vid grov frids- och kvinnofridskränkning, sexualbrott, brott mot barn, hedersrelaterad brottslighet, koppleri och människohandel. Många län konstaterar att det är svårt att urskilja effekter av insatser. Några få län redovisar mer konkreta resultat kopplade till förbättrade arbetsmetoder, snabbare handläggning eller stärkt arbete mot högriskutövare.

Exempel på utvecklade arbetssätt

Några län redovisar exempel på konkreta arbetssätt som kan skapa bättre förutsättningar för personupplärning. Jönköping beskriver exempelvis polisens och åklagarens arbete enligt *Dalamodellen*, med tidig kontakt med brottsoffer, bevissäkring och förhör inom motivationsfönstret, vilket uppges ha gett minskade genomströmningstider, fler hanterade ärenden och förbättrad lagföring. Gotland beskriver att förbättrade rutiner för förhör och spårsäkring gjort att fler ärenden kan gå vidare till åtal även när den utsatta inte deltar i utredningen. Skåne beskriver att operativ samverkan inom bland annat Resurscentrum Heder bidrar till effektivare brottsbekämpning. För hedersrelaterat våld och förtryck finns flera riktade strukturer: Nexus i Uppsala, resurscentrum i flera län, resursgrupper, fördjupad utbildning om lagstiftning, polisens förstärkningsteam i Värmland och utvecklade arbetssätt för handläggning av hedersärenden. Underlaget visar dock också återkommande behov av mer spetskompetens, tydligare rutiner, bättre samverkan och bättre stöd till brottsutsatta i rättsprocessen.

Det finns också exempel på riktade insatser mot prostitution och människohandel. Kronoberg redovisar kraftigt ökat antal ärenden om köp av sexuell tjänst, Jönköping beskriver att KAST-mottagningen medverkat vid riktade polisinsatser och informerat sexköpare om stödinsatser, Örebro beskriver ett stort ökat antal anmällda sexköpsbrott efter polisens intensiva arbete, och Västra Götaland redovisar regionkoordinatorernas identifiering av personer som förmodas vara utsatta för prostitution och människohandel.

Brott som rör mäns våld mot kvinnor inkluderas i högre grad i det brottsförebyggande arbetet

Det brottsförebyggande arbetet i länen inkluderar i ökande grad brott som rör mäns våld mot kvinnor, men integreringen är inte likvärdig i alla län och kommuner. Flera län beskriver att våld i nära relation, våld i ungas relationer, sexualbrott, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel har börjat inkluderas i lokala brottsförebyggande lägesbilder, medborgarlöften, månadsrapporteringar eller kommunala kartläggningar.

Dalarna beskriver exempelvis att våld i nära relationer, som traditionellt varit svårt att få in i det lokala brottsförebyggande arbetet, har uppmärksammats i kommunernas månadsrapporteringar om sociala risker. Västerbotten redovisar att vissa lokalpolisområden tillsammans med kommunerna har inkluderat våld i nära relationer i medborgarlöften. Örebro beskriver att majoriteten av kommunerna inkluderar brottsstatistik kopplad till våld i sina brottsförebyggande lägesbilder, samtidigt som flera kommuner lyfter att våld i nära relation är svårt att mäta på grund av stora mörkertal.

Det finns också exempel på att brottsförebyggande och våldsförebyggande arbete närmar sig varandra genom gemensam analys, samordning och metodutveckling. Detta är viktigt eftersom brott som rör mäns våld mot kvinnor ofta kräver både universella förebyggande insatser, selektiva insatser riktade till riskgrupper och indikerade insatser riktade till våldsutövare och högriskindivider. Samtidigt visar underlaget att det fortfarande finns en utmaning i att göra arbetet mer systematiskt, långsiktigt och uppföljningsbart.

Regionala och lokala behov av stöd i arbetet med effektiv brottsbekämpning

Länsstyrelserna har identifierat regionala och lokala utvecklingsbehov som rör förutsättningar för att brott ska upptäckas, anmälas, utredas och kunna leda till lagföring. Ett återkommande utvecklingsbehov är ytterligare förstärkningar av operativ samverkan mellan polis, åklagare, socialtjänst, hälso- och sjukvård, skola, civilsamhälle och specialiserade verksamheter. Flera län beskriver att samverkan finns på strategisk nivå, men att den behöver utvecklas i konkreta ärenden om våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel samt sexuellt våld.

Ett annat tydligt utvecklingsområde är behovet av specialiserad kompetens. Flera län pekar på brister i kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel, sexuell exploatering av barn och unga, digitala dimensioner av våld, våld mot personer med funktionsnedsättning, våld mot äldre kvinnor och våld mot nationella minoriteter. Därutöver pekar redovisningarna på behov av bättre stöd till brottsutsatta under rättsprocessen. Flera län lyfter att civilsamhället, brottsofferjourer, kvinnojourer och specialiserade stödverksamheter kan vara avgörande för att våldutsatta ska orka anmäla, delta i utredning och fullfölja rättsprocessen. Detta är särskilt viktigt i ärenden där brottsutsatta är rädda, står i beroendeställning till förövaren eller befinner sig i en hederskontext.

Ett återkommande utvecklingsbehov som pekats ut är också analys, uppföljning och lägesbilder. Flera län beskriver brister i indikatorer, svårigheter att tolka statistik och behov av mer systematisk uppföljning. Lokala brottsförebyggande lägesbilder behöver i högre grad inkludera mäns våld mot kvinnor och ta hänsyn till skillnader mellan olika brottstyper. Det innebär bland annat att lägesbilderna behöver kompletteras med kvalitativa underlag, dialoger, lokal kunskap och analys av mörkertal. Detta är nödvändigt för att kunna prioritera rätt insatser och följa om arbetet faktiskt leder till mer effektiv brottsbekämpning.

Kunskap och metodutveckling

Arbetet har i flera län bidragit till ökad kunskap. Samtidigt är resultaten ojämna. Vissa län redovisar tydliga förflyttningar i kunskapsnivå och arbetssätt, medan andra främst redovisar aktiviteter utan att kunna visa om kunskapen faktiskt har ökat eller omsatts i praktik. Det är svårt att bedöma i vilken utsträckning metodutveckling och utbildningsinsatser leder till långsiktigt förändrade arbetssätt. Flera län lyfter att det finns ett fortsatt behov av mer systematisk uppföljning, bättre indikatorer, stärkt implementering av kunskapsstöd samt mer specialiserad kompetens inom bland annat hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel, sexuellt våld, våld i ungas relationer, våld mot barn, våld mot personer med funktionsnedsättning och våld mot andra särskilt sårbara grupper.

Ökad kunskap hos berörda yrkesgrupper och viss ökad medvetenhet hos allmänheten

Arbetet har tydligast gett resultat när det gäller ökad kunskap hos berörda yrkesgrupper. Underlaget innehåller många exempel på utbildningar, föreläsningar, webbutbildningar, nätverksträffar, metodstöd och kompetenshöjande insatser riktade till socialtjänst, hälso- och sjukvård, skola, elevhälsa, polis, åklagare, Arbetsförmedlingen, Kriminalvården, civilsamhälle och arbetsgivare. I flera län beskrivs att kunskapsnivån har höjts och att yrkesverksamma i högre grad känner till våldsformer, riskfaktorer, rutiner och stödvägar.

När det gäller allmänheten är resultaten mer indirekta. Flera län genomför kampanjer och informationsinsatser. Sådana insatser har bidragit till ökad synlighet, gemensamt genomslag och större medvetenhet om mäns våld mot kvinnor. På Gotland bedömer exempelvis länsstyrelsen att åskådarperspektivet har stärkts och att våld blivit mer talbart bland unga genom skol- och fritidsnära våldsförebyggande arbete. I Jämtland tolkas exempelvis ett ökat antal stödsökande för psykiskt och ekonomiskt våld som ett möjligt tecken på att kunskapen om våld ökat hos medborgarna. Samtidigt är det svårt att belägga kunskapsökning hos allmänheten. Underlaget redovisar främst aktiviteter och vissa kvalitativa bedömningar, men innehåller begränsat med direkta mätningar av allmänhetens kunskap före och efter insatser. Den starkaste slutsatsen är därför att arbetet har ökat synligheten och sannolikt bidragit till ökad medvetenhet hos allmänheten, men att resultaten är tydligare dokumenterade för yrkesgrupper än för befolkningen i stort.

Ökad kunskap om fungerande arbetssätt och metoder

Av redovisningarna framgår att länsstyrelserna arbetat med att sprida kunskap om fungerande arbetssätt och metoder. Flera länsstyrelser redovisar metodutveckling, implementering av arbetssätt och erfarenhetsutbyten som stärker kunskapen om vad som fungerar i praktiken. Länsstyrelserna i Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland beskriver exempelvis ett gemensamt utvecklingsarbete kring material för arbete med våldsutövare i hederskontext. Flera län redovisar också arbete med rutiner kring bortföranden, könsstympning och samordning mellan myndigheter. Regionala resurscentrum och länsövergripande samverkansstrukturer beskrivs i flera redovisningar som viktiga för metodutveckling och kunskapsspridning. Andra exempel på hur erfarenheter byggs av fungerande arbetssätt är implementering av MVP, Agera tillsammans, VIP-programmet, FREDA, SEXIT¹⁷, RiskSam, Trygga hem utan våld, Islandsmodellen¹⁸, Predov, Barnsäkert¹⁹ och olika resurscentrum eller samverkans-modeller mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Det finns också exempel på att arbetet gett ökad kunskap om hur insatser bör organiseras. Stockholm redovisar exempelvis att arbetet med systematisk kunskapsutveckling och evidens- eller erfarenhetsbaserade metoder är en del av den regionala strategin. Samtidigt visar Stockholms redovisning att andelen kommuner och stadsdelar som använder systematisk uppföljning i verksamhetsutveckling av arbetet med våld i nära relationer har minskat. Detta tyder på att metoder för uppföljning och lärande ännu inte är fullt integrerade i ordinarie verksamheter.

Flera län beskriver också att metodutveckling inte bara handlar om att införa en metod, utan om att skapa förutsättningar för implementering, uppföljning och lokal anpassning. Halland bedömer exempelvis att utvecklingen inom kunskap och metodutveckling är positiv, men att det fortfarande behövs mer systematik och långsiktighet. Jönköping lyfter behov av att stärka systematisk uppföljning och utvärdering, samt att förbättra relationen mellan praktik och forskning. Stockholm lyfter behov av att stötta kommuners användning av resultat från systematisk uppföljning som underlag för verksamhetsutveckling. Sammantaget visar underlaget att länen har ökat sin kunskap om arbetssätt och implementering, men att kunskapen om faktiska effekter fortfarande är svagare. Många insatser följs upp genom genomförda aktiviteter, deltagande, upplevelser och kvalitativa bedömningar, medan det mer sällan finns robusta effektmått som visar om insatserna leder till minskat våld, ökad trygghet, bättre stöd, ökad upptäckt eller mer likvärdig handläggning.

¹⁷ SEXIT är en metod för att systematiskt identifiera unga som är särskilt risktagande eller utsatta vad gäller sexuell ohälsa, unga med erfarenhet av våld samt unga som utsätter andra för våld, så att dessa kan erbjudas relevanta stöd- och vårdinsatser.

¹⁸ Islandsmodellen är en samverkansmetod mellan socialtjänst, polis och hälso- och sjukvård för att ge omedelbart stöd till barn och vuxna som utsätts för våld i nära relationer

¹⁹ BarnSäkert är en evidensbaserade strukturerad metod/modell för att identifiera riskfaktorer för barn som far illa eller riskerar att fara illa. Genom metoden erbjuds tidigt föräldraskapsstöd. BarnSäkert har stor nationell spridning och är införd i flera regioner i Sverige.

Regionala och lokala behov av stöd i arbetet med förbättrad kunskap och metodutveckling

Ett återkommande behov är att utveckla långsiktiga och hållbara strukturer för kompetensutveckling, implementering och uppföljning. Här anas ett glapp sedan det tidigare nationella och regionala kunskaps- och metodstödet avslutades. Trots stora satsningar över lång tid kvarstår lokala behov av återkommande basutbildningar om mäns våld mot kvinnor i breda verksamheter, samtidigt som vissa yrkesgrupper behöver mer specialiserad kompetens. Trots stora behov är mottagarkapaciteten inte alltid stor. Arbetet försvåras av begränsade resurser, hög personalomsättning och otydliga strukturer för långsiktig samordning och kunskapsutveckling. Ansträngda organisationer inför utbildningsstopp även när utbildningar som erbjuds är kostnadsfria.

Flera län påtalar att utbildningar och metodstöd inte automatiskt leder till förändrad praktik. Det behövs organisatoriska beslut, ledningsstöd, tid, resurser och uppföljning för att kunskap ska omsättas i ordinarie arbete. Stockholm beskriver exempelvis att arbetssättet med systematisk uppföljning har försvagats efter att nationellt stöd upphört, vilket tyder på fortsatta behov av nationellt stöd.

Ett återkommande behov regionalt och lokalt är mer systematisk kunskapsuppbyggnad om våldets utbredning och konsekvenser över tid. Flera län behöver bättre indikatorer, bättre lokal statistik, mer kvalitativa underlag och mer strukturerade regionala lägesbilder. Blekinge lyfter särskilt att indikatorerna inte räcker för analys av utvecklingen i länet. Gotland visar behov av fördjupade kartläggningar och orsaksanalyser om ungas utsatthet för sexuellt våld. Flera län pekar också på att mörkertal och anmälningsbenägenhet måste hanteras mer systematiskt i analysen.

ANALYS AV ARBETET MED HEDERSVÅLD, PROSTITUTION OCH MÄNNISKOHANDEL

I detta kapitel analyserar Jämställdhetsmyndigheten resultat och utveckling i arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel. Fokus ligger dels på länsstyrelsernas stöd till regional och lokal utveckling, dels på övergripande tendenser och utvecklingsbehov i länen.

Stöd till utveckling av arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck

Genomgången av länsstyrelsernas arbete visar att stöd till utveckling av arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck sker bland annat genom regional samverkan, kunskapshöjande insatser, metodutveckling och etablering av samverkansstrukturer. Flera län beskriver att hedersrelaterat våld och förtryck integreras i det regionala arbetet mot mäns våld mot kvinnor samt i det brottsförebyggande och våldsförebyggande arbetet.

Flera län lyfter behov av fortsatt utveckling av strukturer och metoder inom området. 17 av 21 län uppger att de har genomfört utbildning i HEVA för socialsekreterare i länsens kommuner. Halland beskriver att behovet av mer strukturerade och långsiktiga lösningar kring hedersrelaterat våld och förtryck har tydliggjorts. Skåne beskriver att det saknas metoder för våldsförebyggande arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck samt att det finns behov av fortsatt utveckling och förvaltning av bedömningsstödet HEVA. Örebro beskriver att hedersrelaterat våld och förtryck är ett område där kommunerna har behov av samverkan för att stärka kapaciteten i länet och tillgången till stöd och skydd.

Länsstyrelserna i Västerbotten, Norrbotten och Västernorrland har tillsammans med forskare och sakkunniga inom hedersrelaterat våld och förtryck samt behandlare från socialtjänsten fortsatt arbetet med att utveckla en samtalsguide som stöd i samtal med hedersvåldsutövare. Samtalsguiden ska testas under 2026.

Utvecklingen i länen avseende hedersrelaterat våld och förtryck

Genomgången av samtliga 21 länsstyrelser redovisningar visar att arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck (HRV) under 2025 har stärkts och vidareutvecklats i hela landet. Arbetet bedrivs i nära koppling till det bredare uppdraget om mäns våld mot kvinnor och våld mot barn, och har i flera län integrerats i befintliga strukturer för våldsförebyggande och stödjande insatser. Samtidigt framgår att utvecklingen är ojämn mellan län och kommuner, och att flera centrala områden fortfarande är under utveckling.

Fortsatta utvecklingsbehov rörande kompetens, prevention och stöd till särskilt utsatta grupper

En tydlig utveckling under året är den omfattande satsningen på kunskapshöjande insatser och metodutveckling. Flera länsstyrelser har genomfört utbildningar riktade till yrkesverksamma inom socialtjänst som metodstödet HEVA och riskbedömningsinstrumentet PATRIARK. Trots dessa insatser kvarstår behovet av långsiktig och strukturerad kompetensförsörjning, särskilt inom mer specialiserade delar av HRV exempelvis könsstämpning av flickor och kvinnor och bortförande av personer som lever i hederskontext.

Arbetet med våldsutövare i hederskontext framträder som ett av de mest tydliga utvecklingsområdena och är fortsatt begränsat och i behov av vidare utveckling. Flera län beskriver att insatser i högre grad riktas till våldsutsatta än till våldsutövare. Samtidigt pågår utvecklingsarbete inom området.

När det gäller särskilt sårbara grupper framkommer återkommande brister. Flera län identifierar att stödet är otillräckligt för exempelvis HBTQI-personer, personer med funktionsnedsättning och äldre inom hederskontext.

Det förebyggande arbetet har utvecklats, men är fortfarande i många fall mer inriktat på insatser när våld redan har identifierats än på tidiga och universella insatser. I flera län sker arbetet främst på indikerad nivå, där stöd ges till redan utsatta individer.

Barn och unga är en tydligt prioriterad målgrupp i samtliga län. Arbetet omfattar bland annat utbildningar om bortförande, sexuell exploatering och barns utsatthet, samt utveckling av stödinsatser riktade till barn som utsätts för eller bevittnar våld. Detta visar att barnperspektivet har stärkts i arbetet med HRV.

Utvecklingen av regionala resurscentra

Arbetet med regionala resurscentrum (RC) mot hedersrelaterat våld och förtryck har under 2025 visat på både tydliga resultat och identifierade begränsningar.

Resurscentrum har under året fortsatt att utvecklas och etableras i flera delar av landet. I lägesbilder från verksamheterna framgår att en majoritet av resurscentrumen har förbättrat sin förmåga att erbjuda samordnat och specialiserat stöd jämfört med föregående år. Arbetet med stöd till utsatta har stärkts i flera län, och fler personer söker stöd än tidigare, både direkt och via yrkesverksamma som fungerar som ingångar till verksamheterna.

Stödet omfattar rådgivande samtal och vägledning till både ungdomar och vuxna. Möjligheten att erbjuda anonyma kontakter lyfts som en viktig del i att göra stödet mer tillgängligt. Parallellt har Resurscentrum integrerats i befintliga samverkansstrukturer, vilket bidrar till ökad kompetens hos samverkande aktörer och en mer strukturerad hantering av ärenden.

Av vissa resurscentrums slutredovisningar framgår att målen i huvudsak har uppnåtts inom områdena stöd till yrkesverksamma och samverkan. Kompetensen hos yrkesverksamma har stärkts genom utbildningar, konsultationer och nätverk,

och samverkan mellan aktörer såsom kommuner, regioner och polis har utvecklats. Däremot skiftar resultaten när det gäller direkt stöd till utsatta mellan olika län.

Arbetet med Resurscentrum har lett till flera identifierade effekter. En central effekt är att fler personer söker stöd, vilket delvis kopplas till utvecklade arbetssätt och möjligheten till anonym rådgivning. Integreringen av hedersrelaterade frågor i befintliga samverkansprocesser bedöms bidra till att utsatthet upptäcks tidigare och att ärenden hanteras mer samordnat.

De kompetenshöjande insatserna riktade till yrkesverksamma bedöms ha stärkt förutsättningarna att identifiera och bemöta utsatta personer. Samverkan mellan centrala aktörer har också förbättrats, vilket kan leda till snabbare och mer samordnade insatser. Trots dessa resultat och effekter framkommer flera brister. Ett återkommande problem är svårigheten att nå vissa grupper, särskilt unga personer, men även äldre och män. Det finns en diskrepans mellan yrkesverksammas uppfattning om behov och det faktiska inflödet av ärenden till Resurscentrum. En annan begränsning är resursbrist. Bemanningen i flera verksamheter är inte tillräcklig för att möta efterfrågan, särskilt när det gäller att genomföra kompetenshöjande insatser. Även arbetet med att utveckla och implementera uppföljningsmodeller har påverkats av begränsade resurser och organisatoriska förändringar.

Samverkan fungerar i många fall på strategisk nivå, men det finns utmaningar i att utveckla tydliga operativa strukturer, särskilt i samarbetet med hälso- och sjukvården och i län med olika organisatoriska förutsättningar.

På en mer övergripande nivå lyfts brister i form av otydlig nationell styrning, behov av tydligare ansvarsfördelning samt osäker långsiktig finansiering.

Stöd till utveckling av arbetet med prostitution och människohandel

Samtliga länsstyrelser beskriver ett arbete mot prostitution och människohandel, det är dock skillnader i hur omfattande och konkret som arbetet beskrivs. Arbetet bedrivs ofta integrerat i det bredare arbetet mot mäns våld mot kvinnor och omfattar i flera län samverkan mellan kommuner, regioner, Polismyndigheten, civilsamhälle och andra myndigheter. Flera länsstyrelser beskriver hur de samordnar nätverk, arrangerar erfarenhetsutbyten och stödjer implementeringen av rutiner och arbetssätt.

Länsstyrelsen Värmland beskriver till exempel att de tillsammans med regionkoordinatorerna, elevhälsa, socialtjänst och KAST-mottagningen genomfört konferenser för att implementera den regionala handboken mot exploatering, prostitution och människohandel. Syftet har varit att öka förmågan att upptäcka och identifiera både utsatta och utövare. Länsstyrelsen Dalarna har utvecklat ett webbstöd med material och information som stöd i arbetet med att förebygga, upptäcka och motverka människohandel och exploatering inom bärplockning och grön näring. Länsstyrelserna i Norrbotten genomför i samverkan med en rad aktörer ett omfattande arbete utifrån Frälsningsarméns metodstöd Stad till stad i syfte att stötta utvecklingen av arbetet med och samverkan gällande prostitution och människo-

handel. Arbetet har också synliggjorts genom informationsfilmer framtagna tillsammans med Frälsningsarmén. Även Länsstyrelsen Uppsala beskriver att de har använt metodstödet Stad till stad inom den regionala samverkan mot prostitution och människohandel.

Kompetenshöjande insatser för yrkesverksamma är ett återkommande inslag i länens arbete. Utbildningar och konferenser har genomförts om bland annat prostitution och människohandel för sexuella ändamål, sexuell exploatering av barn och unga, sugardating, uppsökande arbete samt exploatering inom arbetslivet och den gröna näringen. I flera län har insatserna riktats till socialtjänst, elevhälsa, polis, hälso- och sjukvård och civilsamhälle.

Flera län lyfter särskilda satsningar för att stärka det förebyggande arbetet, förbättra upptäckten av utsatthet och förbättra tillgången till stöd. Exempel är Länsstyrelsen Stockholms arbete med regionalisering av Mika²⁰- och KAST-mottagningar. Även Länsstyrelserna i Jämtland och Västernorrland beskriver att de ger stöd i uppbyggnaden av länsgemensamma Mika- och KAST-mottagningar. Framtagande av utbildningsmaterial och checklistor, kampanjer mot köp av sexuella handlingar och utveckling av arbetssätt för att ställa frågor om sex mot ersättning och köp av sexuella handlingar inom socialtjänstens verksamheter är andra exempel. Flera länsstyrelser beskriver också att efterfrågan på och behovet av kunskap om prostitution och människohandel är fortsatt hög.

Regionkoordinatorerna mot prostitution och människohandel beskrivs genomgående som centrala för utvecklingen av arbetet. De bidrar med operativ samverkan, stöd i enskilda ärenden och uppsökande arbete, utbildningar och metodutveckling. I flera län deltar regionkoordinatorerna i regionala nätverk och samverkansgrupper och fungerar som en viktig länk mellan lokal, regional och nationell nivå. Vakanser eller organisatoriska förändringar har i vissa län påverkat möjligheten att upprätthålla regionkoordinatorernas kontinuitet och deltagande i regional samverkan. Några län uttrycker behov av tydligare och mer långsiktiga strukturer för regionkoordinatorernas arbete och finansiering.

Utveckling i länen avseende prostitution och människohandel

Länens redovisningar visar att arbetet mot prostitution och människohandel successivt har stärkts och blivit mer strukturerat under senare år. Flera länsstyrelser beskriver att samverkan mellan aktörer har utvecklats och att kunskapen om prostitution och människohandel har ökat hos yrkesverksamma. Samtidigt kvarstår betydande utvecklingsbehov. Många lyfter förbättrad upptäckt och identifiering som ett centralt utvecklingsområde. Yrkesverksammas förmåga att identifiera utsatthet, särskilt bland barn och unga samt personer i särskilt utsatta situationer, behöver fortsatt stärkas.

²⁰ Mikamottagningar är samtalsmottagningar för den som har erfarenhet av någon form av sexuell exploatering - så som sex mot ersättning, det som ibland kallas sexuellt självskadebeteende eller människohandel för sexuella ändamål.

Flera länsstyrelser beskriver att samverkan ofta fungerar bättre på strategisk nivå än i det operativa arbetet i konkreta ärenden. Det finns behov av att utveckla den operativa samverkan mellan kommuner, polis, hälso- och sjukvård och andra berörda aktörer för att säkerställa tidiga insatser, skydd och stöd. Samtidigt lyfts skillnader mellan och inom länen när det gäller resurser, arbetssätt och organisatoriska förutsättningar. Mindre (befolkningsmässigt) kommuner beskrivs ofta ha särskilda utmaningar att upprätthålla kompetens, specialiserade funktioner och strukturer för arbetet.

Kompetensutveckling är ett återkommande behov. Flera länsstyrelser pekar på behov av ökad kunskap om sexuell exploatering, prostitution och människohandel, särskilt kopplat till barn och unga, digitala miljöer och kopplingar till andra former av våld och kriminalitet. Efterfrågan på och behovet av konkreta metoder, rutiner och kunskapsstöd är fortsatt stor. Några län beskriver även behov av förbättrade lägesbilder och mer systematiska analyser där fler aktörer bidrar med information och kunskap från sina verksamheter.

Flera lyfter även behov av att stärka rättskedjans arbete mot prostitution och människohandel. Det gäller bland annat förbättrad upptäckt, utredning och lagföring samt stärkt stöd till brottsutsatta under rättsprocessen. Några länsstyrelser beskriver att personuppleringen inom människohandel och koppleri fortsatt är låg och att det finns behov av specialiserad kompetens och bättre samordning mellan berörda aktörer. Samtidigt visar flera redovisningar att riktade satsningar, utbildningar och samverkansinsatser har bidragit till ökad kunskap och förbättrade strukturer i länens arbete mot prostitution och människohandel.

DISKUSSION OCH SLUTSATSER

I detta kapitel samlas Jämställdhetsmyndighetens diskussion och slutsatser gällande måluppfyllelse i länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor enligt förordning (2021:995) verksamhetsåret 2025. Genom att belysa gapet mellan genomförda aktiviteter och faktiska effekter, identifierar kapitlet kritiska utvecklingsområden för styrning, samverkan och uppföljning inför strategiperioden 2026–2035.

Resultaten visar olika grad av utveckling och genomslag

När det gäller resultat och effekter i relation till målet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra har länsstyrelsernas arbete bidragit till att stärka strukturer, processer och kapacitet. Direkta effekter på våldets omfattning är svåra att visa på.

- Arbetet med ökad upptäckt, stöd och skydd samt kunskap och metodutveckling framstår som mer utvecklat än arbetet med ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete, och arbetet med brottsbekämpning.
- Arbetet i länen som helhet har förstärkts och blivit mer systematiskt, men Länsstyrelserna pekar bland annat på behov av fortsatt utveckling av ett mer systematiskt, universellt våldsförebyggande arbete. Exempelvis lyfts utmaningar med samordning på kommunövergripande nivå, vilket kan leda till kortsiktiga insatser.
- Det återfallsförebyggande arbetet präglas av ökad struktur, kunskap och fler insatser, men det har också svårigheter att nå och motivera våldsutövare. Det finns behov av en förstärkt uppföljning av genomförda åtgärders våldsförebyggande effekter, till exempel vilken påverkan som finns på normer och beteendeförändringar.
- Tillgång till stöd, skydd och vård är fortsatt ojäm och otillräcklig. Flera länsstyrelser lyfter behovet av stärkt samverkan, särskilt i det operativa arbetet i enskilda ärenden, i arbetet med stöd och skydd.
- Några län rapporterar att fler verksamheter ställer frågor om våld eller att dokumentationen av våldsutsatthet har ökat. Detta kopplas till utbildningsinsatser, implementering av metoder samt stärkt samverkan mellan aktörer.
- Utvecklingen inom brottsbekämpning tyder på förbättrade samverkansformer och arbetsmetoder, men begränsade effekter i form av ökad lagföring.

Länsstyrelsernas arbete och de resultat som redovisas är mest utvecklade inom områden där länsstyrelserna har större möjligheter att själva påverka genom

exempelvis samordning, kunskapsstöd, utbildning och stöd till implementering. Inom områden som är mer beroende av andra aktörers mandat och insatser, exempelvis inom brottsutredning, lagföring och annan faktisk brottsbekämpning, är de redovisade resultaten mer begränsade.

Skilnaderna behöver samtidigt förstås utifrån vilken funktion länsstyrelserna har i olika delar av arbetet. Även inom områden där länsstyrelserna saknar rådighet över slutliga utfall kan deras arbete bidra till exempelvis förbättrad samverkan, kunskapsutveckling och förändrade arbetssätt. Därför är det viktigt att skilja mellan länsstyrelsernas bidrag till genomförandet och deras möjlighet att påverka det slutliga utfallet.

Inför det fortsatta arbetet finns skäl att tydligare uppmärksamma hur styrning, ansvar och samverkan kan utformas för de delar av nästkommande strategiperiod, 2026–2035, där genomförandet är beroende av flera aktörer och där länsstyrelsernas egen rådighet är begränsad.

Stärk kopplingen mellan genomförande, resultat och effekter

Ett återkommande mönster i redovisningarna är att resultaten främst beskrivs i termer av genomförda aktiviteter och utvecklade förutsättningar, exempelvis ökad kunskap, bättre samverkan, nya arbetssätt och stärkta strukturer. Det finns betydligt mindre underlag för att bedöma om dessa förändringar har fått effekt för målgrupperna.

Därför finns behov av en utvecklad och tydligare resultatlogik för den kommande strategiperioden. Uppföljningen behöver kunna skilja mellan olika resultatnivåer och tydligare följa sambanden mellan insats, implementering, förändrade arbetssätt, resultat för målgrupp och effekt. Det kan skapa bättre förutsättningar både för att bedöma den regionala utvecklingen och för att identifiera var i genomförandekedjan hinder uppstår.

Tydliggör innebörden av det sektorsövergripande uppdraget

Samtliga länsstyrelser har bidragit med stöd till framtagande och genomförande av regionala sektorsövergripande strategier och handlingsplaner. Analysen av länsstyrelsernas förordningsstyrda uppgift att stödja och bidra till framtagandet och genomförandet av regionala sektorsövergripande strategier och handlingsplaner visar att innebörden av sektorsövergripande arbete varierar mellan länen. I vissa län avser det en mer formaliserad tvärsektoriell styrning, medan det i andra län snarare beskriver dialog och samordning mellan aktörer. Den varierande förståelsen får flera konsekvenser för uppföljningen. Den försvårar jämförelser mellan länen, det eftersom sektorsövergripande arbete kan avse olika former och grader av samverkan och styrning. Det blir också svårare att bedöma i vilken utsträckning uppgiften har genomförts eftersom det inte är tydligt vilka krav som bör ställas på exempelvis gemensamma mål, ansvar, beslut och uppföljning.

Därutöver påverkas möjligheterna att bedöma resultat, eftersom förutsättningarna för genomförande och uppföljning skiljer sig mellan formaliserade styrstrukturer och nätverksbaserade former av samverkan.

Sammantaget bedömer Jämställdhetsmyndigheten att det finns behov av att tydliggöra innebörden av sektorsövergripande arbete på regional nivå. En ökad gemensam förståelse kan skapa tydligare förväntningar på hur regionala strategier och handlingsplaner ska utformas, genomföras och följas upp, samtidigt som utrymme finns för anpassning till regionala förutsättningar. Inför den nya strategiperioden kan en fråga för det gemensamma utvecklingsarbetet mellan Jämställdhetsmyndigheten och länsstyrelserna vara att tydliggöra centrala gemensamma definitioner och mätpunkter för att öka jämförbarheten mellan länen och möjliggöra en mer sammanhållen, systematisk och ändamålsenlig uppföljning.

Stärk styrkedjan från nationella mål till regionalt genomförande av jämställdhetspolitiken

Jämställdhetsmyndighetens analys visar ett tydligt mönster: län som har särskilda regionala strategier och handlingsplaner för arbetet mot mäns våld mot kvinnor har ofta utvecklat mer formaliserade former för genomförande och en tydligare koppling till den nationella strategins samtliga målområden. De bredare jämställdhetsstrategierna kan samtidigt bidra till att integrera arbetet mot mäns våld mot kvinnor i flera verksamhetsområden. Resultaten pekar därför på betydelsen av hur olika regionala styrdokument kompletterar varandra och tillsammans skapar förutsättningar för inriktning, genomförande och uppföljning.

För fortsatt arbete inom MAJ finns dock skäl att närmare analysera hur olika regionala styrdokument används och vilka funktioner de fyller i genomförandet av jämställdhetspolitiken. Analysen av arbetet mot mäns våld mot kvinnor visar att styrdokumentens utformning kan få betydelse för hur nationella mål omsätts i regionala prioriteringar, ansvar, genomförande och uppföljning. Erfarenheterna kan därför vara relevanta även för det fortsatta utvecklingsarbetet med den regionala styrningen av jämställdhetspolitiken som helhet. Inför den nya strategiperioden bör MAJ särskilt uppmärksamma hur styrningen kan utformas så att jämställdhetspolitikens delmål får tillräcklig tydlighet i genomförande och uppföljning samtidigt som de integreras i bredare regionala jämställdhetsprocesser.

Utveckla stöd- och samordningsuppdraget för ett mer likvärdigt genomslag

Länsstyrelsernas stöd och samordning har en central funktion i att omsätta nationella mål, kunskap och prioriteringar i regionalt och lokalt arbete. Samtidigt visar redovisningarna att kommuners och regioners förutsättningar att ta emot och omsätta stödet varierar. Skillnader i resurser, kompetens, organisatorisk kapacitet och ledningsförankring kan därför bidra till att det regionala stödet får olika genomslag i olika delar av landet.

Inför den fortsatta styrningen finns skäl att utveckla stöd- och samordningsuppdraget så att det i högre grad omfattar stöd till implementering och också kan anpassas efter regionala och lokala behov och förutsättningar. Länsstyrelsernas roll kan samtidigt utvecklas att vara länk mellan nationell och lokal nivå, både genom att föra ut och stödja användningen av nationell kunskap och genom att återföra lokala och regionala behov till nationella aktörer. Ett långsiktigt, behovsanpassat och implementeringsinriktat stöd kan stärka kunskapskedjan och bidra till mer likvärdiga förutsättningar för genomförandet i hela landet.

Utveckla ett sammanhållet nationellt och regionalt kunskaps- och metodstöd

Länsstyrelsernas arbete har tillsammans stärkt strukturer, samverkan och kunskap, vilket förbättrat förutsättningarna att förebygga och hantera mäns våld mot kvinnor. Samtidigt kvarstår variationer inom och mellan län, som inte kan motiveras av särskilda regionala eller lokala behov. Det finns till exempel en stor spridning i vilka metoder, arbetssätt och kunskapsstöd som länsstyrelserna stödjer. Nationellt standardiserade bedömningsmetoder, metoder med högre grad av vetenskapligt stöd eller metoder där det finns förvaltande aktörer tycks få mer stöd av Länsstyrelserna än andra metoder. Det tyder på att det finns behov av ett mer samordnat nationellt och regionalt kunskaps- och metodstöd samt nationella stödstrukturer för att utveckla evidensbaserat arbete. Länsstyrelsernas redovisningar pekar samtidigt på att långsiktig implementering inte enbart är en fråga om utbildning och kunskaps-spridning. För att metoder och arbetssätt ska få ett varaktigt genomslag krävs också strukturer för förvaltning, fortsatt implementeringsstöd, uppföljning och utveckling. En fungerande implementeringskedja är central för att nationell kunskap och regeringens prioriteringar ska få ett varaktigt och ett likvärdigt genomslag i lokal praktik.

Utveckla formerna för uppföljning och analys av den regionala utvecklingen

I regeringens nationella strategi, 2026–2035, konstateras att Länsstyrelsernas årliga redovisningar är viktiga underlag för att följa utvecklingen och måluppfyllelsen av de två jämställdhetspolitiska delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande.

I dag redovisas länens lägesanalyser årligen men eftersom förändringar inom området ofta sker långsamt bedöms det mer ändamålsenligt att redovisa dem vart fjärde år. Regeringen har därför beslutat om ett uppdrag som bland annat innebär att Jämställdhetsmyndigheten med stöd av länsstyrelserna ska förbereda för att fortsätta den årliga uppföljningen samt för att vart fjärde år genomföra en fördjupad uppföljning av utvecklingen i förhållande till delmålen, nollvisionen och arbetet i enlighet med den nationella strategin (A2026/00417). Länsstyrelserna ska fortsatt årligen redovisa en bedömning av resultat och effekter av arbetet på regional och lokal nivå till Jämställdhetsmyndigheten. Dessa redovisningar utgör också ett viktigt underlag för Jämställdhetsmyndighetens fördjupade uppföljning. Jämställdhets-

myndigheten konstaterar att Länsstyrelsernas redovisningar består av fritext och saknar enhetliga mätpunkter. Bedömningarna i redovisningarna kopplas sällan tydligt samman med genomförda aktiviteter och uppsatta mål. Avsaknaden av tydliga samband mellan mål, aktiviteter och bedömda resultat innebär att olika länsstyrelser kan göra olika tolkningar av vad som ska betraktas som resultat. Det gör det svårt att jämföra län, mäta effekter över tid och dra säkra slutsatser. Resultaten är därför bara indikativa.

Sammantaget försvårar det att på ett systematiskt och jämförbart sätt följa upp resultat och effekter av samordningsfunktionens arbetsinsatser över tid och mellan län. På samma sätt försvårar det analysen av i vilken utsträckning utvecklingen kan relateras till arbetet inom respektive målområde i den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (2017–2026).

Inför en ny strategiperiod (2026–2035) bör ett utvecklingsarbete göras där redovisningarna i högre grad bygger på tydliga och mer enhetliga definitioner, indikatorer och rapporteringsstrukturer. En kombination av kvalitativa och kvantitativa mått skulle möjliggöra både jämförbarhet och att fånga mer komplexa eller kvalitativa aspekter av arbetet.

UTREDNINGSFRÅGOR

I uppföljningen av resultat utifrån de fyra förordningsstyrda uppgifter som gällde för verksamhetsåret 2025 har Jämställdhetsmyndigheten utgått från följande frågeställningar:

Strategier och handlingsplaner

- Är strategier och handlingsplaner sektorsövergripande?
- Inkluderar strategier och handlingsplaner de fyra jämställdhetspolitiska målsättningarna i nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor?
- Är strategier och handlingsplaner implementerade i länen?

Samordning och samverkan

- Sker samordning och samverkan på ledningsnivå?
- Vad utgör hinder och framgångsfaktorer i arbetet med samordning och samverkan?
- Har Länsstyrelserna identifierat regionala och lokala utvecklingsbehov rörande samarbete och samverkan?

Införande av metoder, arbetssätt och kunskapsstöd

- Vilken typ av metoder, arbetssätt och kunskapsstöd får mest stöd av länsstyrelserna?
- Vilken karaktär har Länsstyrelsernas stöd till införandet av metoder, arbetssätt och kunskap?
- Har Länsstyrelserna identifierat regionala och lokala behov rörande metoder, arbetssätt och kunskapsstöd?

Utbildning och kompetensutveckling

- Vilken typ av utbildning och stöd till kompetensutveckling får mest stöd av länsstyrelserna?
- Har Länsstyrelserna identifierat regionala och lokala behov rörande utbildning och kompetensutveckling?

I uppföljningen av resultat utifrån de fyra målsättningarna i regeringens nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (2017–2026) har Jämställdhetsmyndigheten utgått från följande frågeställningar:

Utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld

- Har det skett en förstärkning av det proaktiva, våldsförebyggande arbetet i länen?

- Har det skett en utveckling av arbete med normer som rättfärdigar våld och begränsningar av kvinnors och flickors handlingsutrymme och livsval?
- Har det skett en utveckling av verkningsfulla förebyggande metoder?
- Har det skett en förstärkning av det återfallsförebyggande arbetet i länen?
- Har arbetet gett resultat vad gäller att fler våldsutövare genomgår återfallsförebyggande programverksamhet?
- Har arbetet inom målområdet inkluderat återfallsförebyggande arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck och prostitution och människohandel för sexuella ändamål?
- Har arbetet beaktat särskilda behov hos grupper som utsätts för intersektionell diskriminering?
- Har Länsstyrelserna identifierat regionala och lokala behov rörande ett utvecklad och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld?

Ökad upptäckt och förbättrat stöd och skydd

- Har arbetet inkluderat insatser för att relevanta samhällssektorer ska förbättra sitt arbete med att upptäcka våldutsatta kvinnor och barn?
- Har arbetet inkluderat insatser för att våldutsatta kvinnor och barn ska få ett förbättrat stöd och skydd?
- Har arbetet gett resultat vad gäller ökad upptäckt, förbättrat stöd och förbättrat skydd?
- Har arbetet inkluderat hedersrelaterat våld och förtryck och prostitution och människohandel för sexuella ändamål?
- Har arbetet beaktat särskilda behov hos grupper som utsätts för intersektionell diskriminering?
- Finns särskilda identifierade utvecklingsbehov rörande skyddat boende, eftervård och efterlevnaden av föreskrifter och allmänna råd?
- Har Länsstyrelserna därutöver identifierat ytterligare regionala och lokala behov rörande förbättrad upptäckt, stöd och skydd?

Effektiv brottsbekämpning

- Har arbetet gett resultat vad gäller utvecklade arbetssätt som skapar förutsättningar för att öka personuppleringen av de brott som rör mäns våld mot kvinnor?
- Har arbetet gett resultat vad gäller personupplaring av de brott som rör mäns våld mot kvinnor?
- Förekommer riktade insatser i länen för effektiv brottsbekämpning rörande hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt våldutsatta kvinnor utsatta för intersektionell diskriminering (så som nationella minoriteter eller särskilt sårbara grupper)?

- Inkluderar det brottsförebyggande arbetet i länen de brott som rör mäns våld mot kvinnor?
- Har Länsstyrelserna identifierat regionala och lokala utvecklingsbehov rörande effektiv brottsbekämpning?

Förbättrad kunskap och metodutveckling

- Har arbetet gett resultat vad gäller ökad kunskap om våldets konsekvenser och utbredning i länen?
- Har arbetet gett resultat vad gäller ökad kunskap om mäns våld mot kvinnor hos allmänhet och berörda yrkesgrupper i länen?
- Har arbetet gett resultat vad gäller ökad kunskap om fungerande arbetssätt och effekter av insatser i länen?
- Har Länsstyrelserna identifierat regionala och lokala utvecklingsbehov rörande förbättrad kunskap och metodutveckling?

Jämställdhetsmyndigheten | Vikingsgatan 3, 411 04 Göteborg
031-39290 00 | info@jamstalldhetsmyndigheten.se | jamstalldhetsmyndigheten.se